

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему: **«РЕСПУБЛІКА ІНДОНЕЗІЯ У МІЖНАРОДНИХ
ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ»**

Виконав:

студент 4 курсу групи УО-41

спеціальності «Міжнародні
економічні відносини»

освітньої програми «Міжнародні
економічні відносини»

першого (бакалаврського) рівня

вищої освіти

Філонов О.А.

Керівник: к.е.н., доц. Макарчук К. О.

Рецензент: к.е.н., доц. Дуна Н.Г.

Харків – 2024

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
 Факультет міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу
 Кафедра міжнародних економічних відносин імені Артура Голікова
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Освітня програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри міжнародних
 економічних відносин імені
 Артура Голікова
 Іван МАРЧЕНКО

«___» _____ 2023 року

З А В Д А Н Н Я НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Філонова Олексія Андрійовича
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

«Республіка Індонезія у міжнародних економічних відносинах»

керівник роботи к. е. н., доц. Макарчук Катерина Олексіївна,

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом по університету від «24» січня 2024р. № 4002-5/162

2. Строк подання студентом роботи 29.05.2024 р.

3. Перелік питань, які потрібно розробити

Дослідити теоретичне підґрунтя поняття міжнародні економічні відносини; охарактеризувати систему міжнародних економічних відносин; проаналізувати сучасний стан зовнішньоторговельних відносин Республіки Індонезії; розглянути особливості співробітництва Республіки Індонезії у інвестиційній та міграційній сфері; визначити перспективні напрями поглиблення міжнародних економічних відносин Республіки Індонезії.

4. План роботи

№ з/п	Назва етапів роботи
1	Теоретичні засади дослідження міжнародних економічних відносин
2	Місце Республіки Індонезії у міжнародних економічних відносинах

5. Дата видачі завдання 01.12.2023 р.

Студент

Філонов О.А.

підпис

ініціали, прізвище

Керівник роботи

підпис

Макарчук К.О.

ініціали, прізвище

ЗМІСТ

Вступ.....	5
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження міжнародних економічних відносин	7
1.1. Теоретичне підґрунтя поняття міжнародних економічних відносин	7
1.2. Характеристика системи міжнародних економічних відносин	13
Висновки до першого розділу	22
Розділ 2. Місце Республіки Індонезії у міжнародних економічних відносинах.....	24
2.1 Сучасний стан зовнішньоторговельних відносини Республіки Індонезії	24
2.2 Особливості співробітництва Республіки Індонезії в інвестиційній та міграційній сфері	36
2.3. Перспективні напрями поглиблення міжнародних економічних відносин Республіки Індонезії.....	43
Висновки до другого розділу.....	48
Висновки.....	50
Список використаних джерел	53

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Кожна країна світу сьогодні відкрита для розвитку міжнародних економічних відносин. Сучасний стан розвитку світового господарства відкриває можливості для країн у налагодженні міжнародних економічних відносин між країнами світу. Міжнародні економічні відносини є критично важливими для забезпечення сталого економічного розвитку, підвищення рівня життя та вирішення глобальних викликів. Вони сприяють економічній інтеграції, технологічному прогресу та соціальному розвитку, водночас забезпечуючи геополітичну стабільність і можливості для міжнародної співпраці.

Республіка Індонезія відіграє важливу роль у міжнародних економічних відносинах завдяки своєму стратегічному положенню, багатим природним ресурсам, великому населенню та економіці, яка динамічно розвивається. Її участь у глобальних і регіональних економічних процесах значною мірою впливає на розвиток внутрішньої економіки та зміцнення позицій на світовій арені.

Ступінь вивчення проблеми. Теоретичні основи дослідження міжнародних економічних відносин досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, а саме: Голіков А.П., Довгаль О.А., Козак Ю. Г., Khomutenko L. I., Григорова-Беренда Л.І, Шуба М.В., Комарницький І.Ф., Крисоватий А. І., Зварич Р. Є. Якубовський С. О., Ніколаєва Ю. О. та інші.

Мета дослідження. Визначення місця та ролі Республіки Індонезії у системі міжнародних економічних відносин. В процесі дослідження вирішені наступні завдання:

- Дослідити теоретичне підґрунтя поняття міжнародні економічні відносини;
- охарактеризувати систему міжнародних економічних відносин;

- проаналізувати сучасний стан зовнішньоторговельних відносин Республіки Індонезії;
- розглянути особливості співробітництва Республіки Індонезії у інвестиційній та міграційній сфері;
- визначити перспективні напрями поглиблення міжнародних економічних відносин Республіки Індонезії.

Об’єктом дослідження є розвиток міжнародних економічних відносин країн світу.

Предметом дослідження є особливості та перспективи розвитку Республіки Індонезії у міжнародних економічних відносинах.

Методикою дослідження. В ході написання кваліфікаційної роботи бакалавра було використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Для дослідження показників у динаміці було використано метод економічного аналізу, систематизації та синтезу. Для побудови тренд-аналізу обсягів ВВП Індонезії було використано методи економіко-математичного моделювання. Для написання висновків наукового дослідження було використано методи групування та узагальнення. Для побудови таблиць та діаграм до нашого дослідження було використано графічний метод.

Інформаційною основою роботи є праці вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували питання міжнародних економічних відносин, офіційні публікації Світового банку, АСЕАН, Доповіді ASEAN Investment Report, доповіді Всесвітньої організації торгівлі, статистичні матеріали Індонезійського торговельного бюро, періодичні видання, ресурси глобального інформаційного середовища Інтернет.

Робота складається з вступу, двох розділів, висновків; містить 58 сторінок тексту, 23 рисунка, 3 таблиці. Список джерел включає 51 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

1.1 Теоретичне підґрунтя поняття міжнародних економічних відносин

Міжнародні економічні відносини охоплюють економічні зв'язки між країнами та регіонами світу. Вони охоплюють торгівлю товарами та послугами, рух капіталу, обмін технологіями, трудову міграцію та інші форми економічної співпраці. Важливого значення для економіки країн набувають міжнародні економічні відносини. Вони відкривають можливості покращення свого економічного розвитку, посилення присутності країни на світовому ринку товарів та послуг, залучати прямі іноземні інвестиції, посилювати співпрацю у міжнародному поділі праці тощо.

Формування системи міжнародних економічних відносин викликано еволюцією в міжнародний поділ праці, процесами в інтернаціоналізації економічного життя світового співтовариства, виникненню інтеграційних угруповань у регіональні господарські комплекси з міждержавним і наддержавним регулюванням соціально-економічних процесів, транснаціоналізацією виробництва тощо [1].

Причиною виникнення та розвитку міжнародних економічних відносин були відмінності в економічному розвитку країн, наявність факторів виробництва, яке спонукає до участі у міжнародному поділі праці та обміні товарами та технологіями між країнами [2].

За визначенням науковців професорів Голікова А.П. та Довгаль О.А. міжнародні економічні відносини – це сукупність відносин, які виникають між суб'єктами різних країн пов'язаних з виробництвом, розподілом, обміном і споживанням товарів та послуг, капіталів в умовах якщо є обмеженість у

ресурсах виникає необхідність міжнародного поділу праці у межах світового господарства [3].

За визначенням яке надає професор Козак Ю. міжнародні економічні відносини – система економічних відносин між країнами, регіональними об'єднаннями та підприємствами, а саме: транснаціональними, багатонаціональними корпораціями у системі світового господарства [2].

Міжнародні економічні відносини формуються відповідно від різниці між наявними факторами виробництва. На рис. 1.1 представимо фактори, що формують міжнародні економічні відносини.

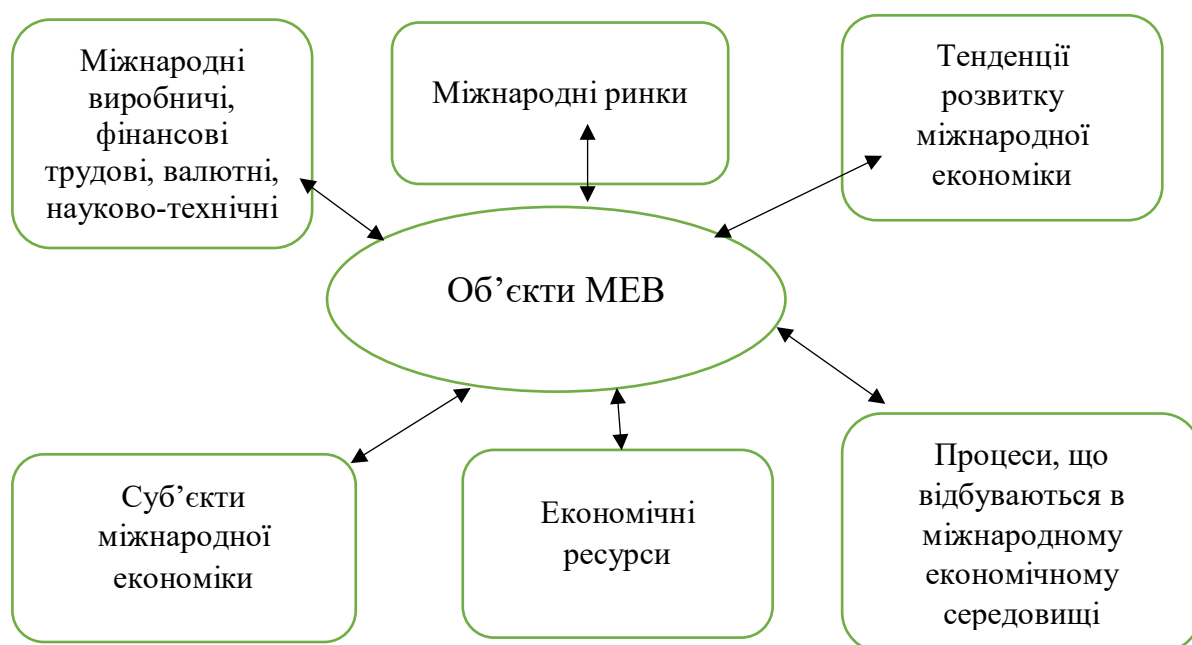

Рис. 1.1. Фактори, що формують міжнародні економічні відносини

Джерело: складено автором за матеріалом [2]

Тоді як предметом міжнародних економічних відносин є економічні відносини між суб'єктами світовгосподарських зв'язків, що виникають у процесі співробітництва і розширюються для здійснення операцій у різних формах бізнесу [2].

Міжнародні економічні відносини здійснюються на чотирьох різних рівнях економіки. На рис 1.2. представимо рівні міжнародних економічних відносин.

Рис. 1.2. Рівні міжнародних економічних відносин

Джерело: складено автором за матеріалом [1,3]

Надаючи характеристику існуючим рівням міжнародних економічних відносин слід зазначити, що міжнародні економічні контракти – це найпростіші, недовгострокові, випадкові економічні зв’язки, які мають випадковий характер і вони регулюються, як правило, разовими угодами, які здійснюються між фізичними та юридичними особами [1,3].

Міжнародна економічна взаємодія передбачає стабільні економічні відносини між суб’єктами МЕВ, які базуються на узгоджених на тривалий термін угодах або контрактах [1,3].

Міжнародне економічне співробітництво характеризує міцні та тривалі економічні зв’язки кооперативного характеру, які за основу мають спільну, заздалегідь розроблені та погоджені наміри, що прописані у довгостроковій угоді [1,3].

Четвертий рівень МЕВ – це міжнародна економічна інтеграція. Саме цей рівень найвищий та передбачає перехрещення економік різних країн, проведенням узгодженої державної політики щодо країн-партнерів так і до третіх країн [1,3].

Суб'єкти МЕВ ще поділяються за рівнем розвитку відносин на:

- Мікрорівень (підприємства, фірми, фермерські господарства, фізичні особи);
 - мезорівень (регіони, сектори економіки тощо);
 - макрорівень (держави, міжнародні організації, інтеграційні об'єднання)
- [3,5].

Загальні принципи здійснення МЕВ прописані у декларації Організації об'єднаних націй «Новий економічний порядок». Ця концепція нового економічного порядку була втілена у багато резолюцій Генеральної Асамблеї ООН. Організація об'єднаних націй прийняла основні принципи здійснення МЕВ, а саме:

- принцип суверенітету;
- принцип мирного співіснування;
- принцип рівноправ'я;
- принцип відповідального виконання міжнародних зобов'язань;
- принцип ліквідації несправедливості, яка виникає при використанні сили;
- принцип розвитку МЕВ;
- принцип мирного вирішення спорів;
- принцип поваги прав та свобод людини;
- принцип взаємодопомоги;
- принцип свободи здійснення МЕВ;
- принцип найбільшого сприяння країнам, що розвиваються тощо [6,7].

У другій половині 20 століття МЕВ у світовій економіці набули важливого значення. Цьому сприяло розширення і поглиблення економічних зв'язків між країнами, групами країн, компаніями та окремими організаціями. Зміцнюється міжнародний поділ праці, інтернаціоналізація господарського життя, зростає відкритість національних економік, розвиваються і зміцнюються регіональні міжнародні структури. Міжнародні відносини

торкаються більшості національних економік, що призводить до значного впливу на світову економіку. На основі економіки окремих держав і світового господарства залежать міжнародні економічні відносини. Але вони становлять самостійне явище, форму існування, розвитку світового господарства та його внутрішній механізм [8].

Становлення міжнародних економічних відносин відбувалося у певні історичні періоди часу та пройшло декілька етапів. У таблиці 1.1. представимо еволюцію становлення міжнародних економічних відносин. Кожен етап формування міжнародних економічних відносин відображає зміну структури та характеру взаємодії між країнами.

Таблиця 1.1

Еволюцію становлення міжнародних економічних відносин

Етап	Основна характеристика
Перший етап	Характеризувався початком розвитку міжнародної торгівлі, яка ще з'явилась у часи формування перших держав. Для отримання подальшого розвитку міжнародної торгівлі на цьому етапі ускладнювало відсутність технічних та економічних передумов. Міжнародна торгівля на той час мала епізодичний не постійний характер. Утворення держав тоді було націлено на систему, яка сама себе забезпечує.
Другий етап	Розвиток технічного обладнання найбільше корабельної справи, що забезпечили географічні відкриття 15-17 ст. За допомогою цього вдалося розширити торгівлю за межами країн. Розпочався процес покращення життя населення, який сприяв розвитку міжнародної торгівлі. Почали з'являтися перші торговельні компанії, отримав поширення міжнародний кредит. Почала набирати поширення трудова міграція населення саме добровільна міграція робочої сили.
Третій етап	Цей етап пов'язано з промисловою революцією кінця 18ст. та першою половиною 19 ст. Проходить процес завершення формування світової колоніальної системи, розширюється географія, форми та товарна структура світових господарських зв'язків. Але існували певні обмеження, а саме економічних прав колоніальних територій, заборона на здійснення господарських зв'язків з економічними суб'єктами, які не є метрополіями і не дозволяли налагоджувати зв'язки для формування єдиного світового господарства.

Продовження таблиці 1.1

Четвертий етап	Успіхи в розвитку машинобудування, транспорту та зв'язку забезпечили підготовку до формування наприкінці XIX ст. єдиного світового ринку товарів і послуг як сфери довгострокових ринкових валютних відносин між країнами на основі МПП та інших факторів виробництва. Основні потоки були спрямовані між колоніальними імперіями та між метрополіями. Міжнародний кредит та міжнародні інвестиції зростають. Національні економіки стають учасниками міжнародного руху практично всіх видів економічних ресурсів.
П'ятий етап	Саме на цьому етапі відбулися зміни та почали формуватися дві різні економічні системи: капіталістична та соціалістична. Світове господарство приблизно до середини 20 ст. було поділено на дві частини: світове капіталістичне та світове соціалістичне господарство. Починаючи з 60-х років з'явилися країни, що розвиваються, з середини 70 –х років виділились нові індустріальні країни Південно-Східної Азії країни Латинської Америки. У 80-90 –х роках після розпаду СРСР світове господарство отримало вигляд єдиної системи. Світове господарство об'єднує в собі національні економіки промислових країн, країн, що розвиваються, країн з перехідною системою. Країни об'єднуються і формують світову економіку, тому що вони співпрацюють між собою, з'являються ТНК.
Шостий етап	Останнє десятиліття 20 ст. розпочався початок нового етапу розвитку світового господарства, який характеризується такими ознаками: глобальне поширення ринкових відносин; освоєння людиною географічного простору; формування міжнародних факторів виробництва; посилення економічної взаємодії та взаємозалежності.

Джерело: складено автором за матеріалом [9]

До об'єктів міжнародних економічних відносин відносяться : товари та послуги, якими здійснюються операції у міжнародній торгівлі; фактори виробництва, а саме: капітал, робоча сила, земля, інтелектуальна власність тощо; глобальні проблеми: екологічні, бідності, проблема голоду, демографічні, військово-політичні тощо [7].

До суб'єктів міжнародних економічних відносин належать:

- мікроекономічний рівень – національні підприємства, юридичні особи, підприємства з часткою іноземних інвестицій, іноземні підприємства, особи, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність;

- макроекономічний рівень включає окремі національні економіки, інтеграційні об'єднання країн як приклад, АСЕАН, МЕРКОСУР, ОПЕК, ЛАД тощо), пенсійні фонди, страхові компанії тощо;

- наднаціональний рівень включає міжнародні фінансові та економічні організації, валютно-кредитні організації (МВФ, Група Світового банку, Паризький клуб, СОТ тощо) [10].

Міжнародні економічні відносини є складною і багатогранною системою взаємодій між державами, регіонами, міжнародними організаціями, транснаціональними корпораціями та іншими суб'єктами в економічній сфері. Сучасні країни активно залучені до системи світового господарства, що відкриває для них багато можливостей для співпраці у МЄВ. Міжнародні економічні відносини є важливою складовою, яка сприяє економічному розвитку, інноваціям та підвищенню якості життя, одночасно вимагаючи ефективного регулювання і співпраці для подолання глобальних викликів.

1.2. Характеристика системи міжнародних економічних відносин

Сучасний світ вимагає від країн посилення участі у міжнародних економічних відносинах. Для покращення світогосподарських зв'язків країни світу приймають активну участь у здійсненні МЄВ. Міжнародні економічні відносини здійснюються у різних формах прояву та охоплюють багато сфер економічної співпраці. Світова економічна система передбачає співпрацю між різними суб'єктами господарської діяльності задля покращення економічного розвитку та посилення значущості серед країн світу.

На рис. 1.3 представимо форми прояву міжнародних економічних відносин.

Найрозповсюдженою формою прояву МЄВ є міжнародна торгівля. Міжнародна торгівля отримала свій розвиток ще з дуже далеких часів. Спочатку вона проявлялась і вигляді обміну товарами, а потім з розвитком світового господарства почала отримувати нові поштовхи для розвитку. Протягом вже багатьох років міжнародна торгівля набула величезного значення у розвитку країн та продовжує зростати. Багато країн світу

здійснюють торговельні операції для покращення економічного розвитку завдяки міжнародній торгівлі.

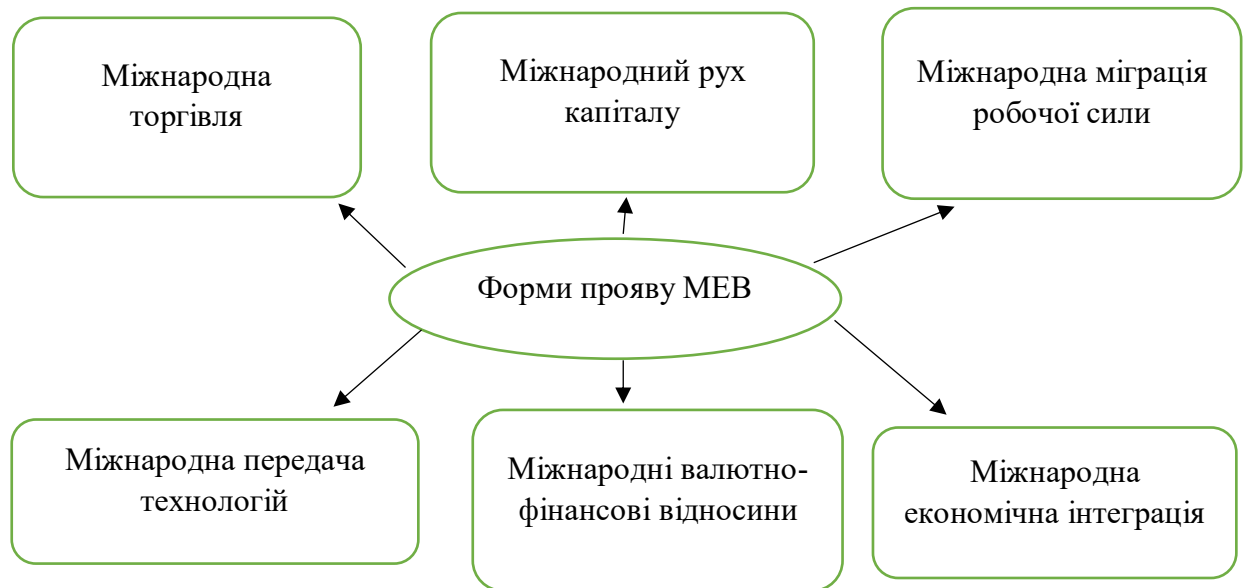

Рис. 1.3. Форми прояву міжнародних економічних відносин

Джерело: складено автором за матеріалом [3]

Міжнародна торгівля дозволяє країнам розширювати свої ринки та отримувати доступ до товарів і послуг, які інакше могли б бути недоступними всередині країни. В результаті міжнародної торгівлі ринок стає більш конкурентним. Зрештою це може призвести до більш конкурентоспроможних цін і дешевшої продукції. Деякі країни застосовують національний режим щодо імпортованих товарів, розглядаючи їх як еквівалент тих самих товарів, вироблених усередині країни [12].

Міжнародна торгівля – це сфера товарно-грошових відносин, яка об'єднує у обміні товарами та послугами в умовах інтернаціоналізації виробництва всі країни світу [13].

Сьогодні у світі майже не існує країн, які не приймають участь у міжнародній торгівлі товарами та послугами. Кожна країна світу приймає участь у міжнародному поділі праці. Якщо країна окремо торгує з іншою країною то вона набуває форми зовнішня торгівля. Міжнародна торгівля складається з експорту та імпорту. Експорт – це продаж товарів або послуг

іноземній державі. Імпорт – купівля товарів та послуг у іноземної держави, з ввезення з-за кордону [1,13].

Виділяють наступні фактори, що визначають необхідність міжнародної торгівлі:

- Поява світового ринку товарів та послуг;
- нерівномірність розвитку деяких галузей у різних країнах, продукція яка виробляється з надлишком і не в повному обсязі реалізована на внутрішньому ринку тоді експортується за кордон;
- можливість до збільшення розмірів виробництва, обмеженість попиту на внутрішньому ринку не дає змогу розширення виробництва, але можливість виходу на світовий ринок надає такі можливості;
- бажання отримати більші прибутки від використання більш дешевої робочої сили та сировини з країн, що розвиваються [1,13].

Здійснювати міжнародну торгівлю вигідно коли є можливість отримати пруток від торгівлі товарами та послугами. Основними показниками, які характеризують міжнародну та зовнішню торгівлю є:

- товарообіг – це сума експорту та імпорту товарів;
- товарна структура експорту та імпорту;
- географічна структура експорту та імпорту [3].

Другою формою прояву міжнародних економічних відносин є міжнародний рух капіталу. Міжнародний рух капіталу є однією з найважливіших форм міжнародного економічного співробітництва та досягнення стратегічних цілей підприємств. Це веде до міжнародної диверсифікації підприємницької діяльності, зміцнення конкурентних переваг, зміни економічних структур, рівня зайнятості та економічної стабільності країн-учасниць [14].

За визначенням «міжнародний рух капіталу» - це вкладання капіталу за кордоном для отримання прибутку. Вкладання капіталу інвестором за кордоном у глобалізованому світі стало розповсюдженим явищем. Вкладання

коштів інвестором у закордонні підприємства з метою отримання прибутку отримало назву інвестиції за кордоном [15].

Міжнародний рух капіталу здійснюється у трьох формах та представимо їх на рис. 1.4.

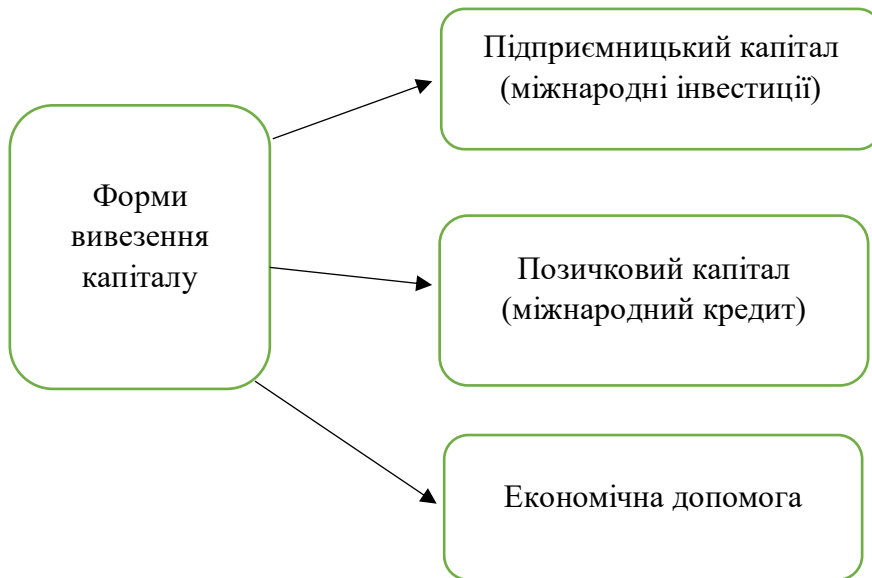

Рис. 1.4. Форми міжнародного руху капіталу

Джерело: складено автором за матеріалом [15]

Якщо розглядати форму вивезення капіталу – підприємницький капітал, здійснюється капіталовкладення за цією формою тоді, коли іноземний капітал інвестують у промислові, торгові, транспортні, сільськогосподарські підприємства за кордоном. Відбувається це шляхом побудови нових підприємств або придбанням діючих підприємств чи прав власності на підприємство. Тоді підприємницький капітал може вкладатися як прямі інвестиції та портфельні [15].

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) – це категорія транскордонних інвестицій, у яких інвестор-резидент однієї економіки встановлює тривалий інтерес і значний ступінь впливу на підприємство-резидент іншої економіки. ПІІ є ключовим елементом міжнародної економічної інтеграції, оскільки вони створюють стабільні та довготривалі зв'язки між економіками. Прямі іноземні інвестиції є важливим каналом для передачі технологій між країнами,

сприяють міжнародній торгівлі через доступ до зовнішніх ринків і можуть бути важливим засобом економічного розвитку [16].

Портфельні інвестиції – це інвестування грошей в акції, облігації, грошові еквіваленти та інші цінні папери. Метою створення інвестиційного портфеля є максимізація доходів при одночасному управлінні ризиком шляхом диверсифікації між різними класами активів, секторами, регіонами тощо [17].

Другою формою руху капіталу- є позичковий капітал. Здійснюється він у вигляді надання кредитів урядам або приватним особам інших країн, вкладання коштів на банківський або рахунок фінансових організацій які знаходяться за кордоном [14].

Третьою формою міжнародного руху капіталу є іноземна економічна допомога – це та допомога, яка надається країні у випадку того, якщо отримати кошти шляхом ринкових механізмів не можливо. Можна сюди віднести довгострокові позики під незначні відсотки, або без відсотків, отримання грантів та субсидій, стажування та навчання за кордоном [14].

На рис. 1.5 представимо причини міжнародного руху капіталу.

Рис. 1.5. Причини міжнародного руху капіталу

Джерело: складено автором за матеріалом [14].

Третьою формою МЄВ є міжнародна міграція робочої сили. Міжнародна міграція робочої сили є невід’ємною частиною світової економічної системи, вона є результатом еволюції праці, системи міжнародного поділу праці та

інтеграції. Глобалізація сприяє міграції висококваліфікованих працівників до промислово розвинених країн [18].

Міжнародна міграція робочої сили – це переміщення працездатних людей через державні кордони для того щоб працювати в іншій країні. Міжнародна міграція робочої сили відбувається з різних причин. Багато населення вимушено покидають свою країну для того, щоб знайти нові кращі умови для життя.

Трудова міграція передбачає виїзд працездатного населення до країни з метою працевлаштування для отримання високого заробітку для покращення умов життя [3].

Виділяють наступні види міграції робочої сили, а саме:

1. Залежно від руху просторового горизонту розрізняють такі види міжнародної міграції: зовнішня міграція, внутрішня міграція, міжконтинентальна міграція;

2. Залежно від терміну перебування - глобальна трудова міграція поділяються на такі види:

- постійна міграція - це виїзд (в'їзд) населення в іншу країну на постійне проживання;

- тимчасова міграція – передбачає перебування за кордоном на певний термін і це пов'язано з роботою;

-сезонна міграція – передбачає перебування за кордоном протягом певного сезону та потім повернення додому [1].

3. Відповідно до правових принципів розрізняють: організовану міграцію та нелегальну імміграцію.

4. Відповідно до професійного складу виділяють наступні види: міграція працівників (можливо певної галузі); міграція спеціалістів (наприклад, програмістів); міграція представників гуманітарних професій (співачи, автори).

5. За якісним рівнем розрізняють : міграцію низькокваліфікованої робочої сили; міграції кваліфікованої робочої сили; міграцію науковців («витік мізків») [1].

Основними причинами міжнародної міграції робочої сили є:

- Існування національних відмінностей в оплаті праці населення;
- наявність міжнародних відмінностей у якості життя населення;
- різниця між країнами у інвестиційних процесах;
- відмінності у рівнях безробіття між країнами;
- зміна та відмінності рівня життя населення у різних країнах;
- необхідність використання іноземного працездатного населення для національного господарства [1].

Міжнародна міграція робочої сили має значний вплив як на країни, з яких відбувається відтік робочої сили, так і на країни, до яких приїжджають мігранти. Міжнародна міграція робочої сили є важливим компонентом глобальної економіки. Вона сприяє перерозподілу робочої сили, заповненню нестачі працівників у різних галузях, а також культурному обміну між країнами [1,2].

На початку ХХІ ст. економічний потенціал розвинених країн відрізнявся від інших країн. Розвинені країни накопичили новітні технології, багато вкладали у розвиток наукових досліджень. У структурі ВВП цих країн можна побачити, що сфера послуг значно виділяється від інших.

Міжнародна передача технологій часто відбувається під час міжнародних операцій, наприклад у випадку прямих іноземних інвестицій, коли компанії створюють існуючі виробничі лінії на нових локаціях. Це також трапляється в ситуаціях міжнародного аутсорсингу, коли новий постачальник отримує інформацію про продукт та/або виробничий процес. Цей процес включає передачу знань, навичок, методів, інструментів і технологічних процесів від однієї країни до іншої [19].

Міжнародний науково-технічний обмін передбачає економічні відносини між іноземними суб'єктами для передачі результатів науково-технічної діяльності, а саме знань і технологій які необхідні для виробничих процесів [1].

Міжнародний обмін технологіями надає більшості країн можливість компенсувати відсутність коштів у країні на науково-технічний розвиток. Розвинені країни надають країнам можливість отримати новітні технології. Головними суб'єктами НДДКР є транснаціональні компанії, саме вони сконцентровані на розробці нових технологій [1].

Виділяють особливості сучасного міжнародного технологічного обміну, а саме: розвиток ринку високотехнологічних технологій; монополія ТНК на ринках технологій; технологічна політика транснаціональних компаній; співпраця ТНК з країнами, що розвиваються; участь венчурних компаній у міжнародному обміні технологіями тощо [1]

Наступною формою міжнародних економічних відносин є міжнародні валютно-фінансові відносини. За останні кілька десятиліть міжнародна валютна та економічна співпраця набула ще більшого значення. Посилення валютно-фінансових відносин відбувалось після виникнення міжнародних фінансових інститутів, фінансових систем. До складу валютно-фінансових відносин входять валюта та фінансова система.

Валютно-фінансові відносини з'явилися при необхідності використання грошей у світогосподарських зв'язках. Це було спричинено розвитком світового ринку, посиленням міжнародного поділу праці, інтернаціоналізацією та глобалізацією [9].

У широкому розумінні термін «валюта» означає структуру та організацію всієї грошової системи країни. Однак часто це стосується лише грошової одиниці, яка використовується в даній країні чи території. Валюта тісно пов'язана з історією країни та є частиною її ідентичності. Більшість країн досі

мають свою національну валюту. Єдиним винятком є зона євро, де багато країн використовують єдину валюту [20].

Фінансова система також є невід'ємною частиною валютно-фінансових відносин. Фінансова система об'єднує міжнародні фінансові ринки і систему торгівлі визначеними фінансовими інструментами, а саме: валютою, цінними паперами та кредитами [3].

Міжнародні валютно-фінансові відносини відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та ефективності світової економіки. Вони включають різні форми взаємодії між національними економіками, міжнародними організаціями, фінансовими інститутами і ринками.

Шостою формою прояву міжнародних економічних відносин є міжнародна економічна інтеграція. Економічна інтеграція - це угода між національними господарствами, яка зазвичай включає зменшення або усунення торговельних бар'єрів і координацію монетарної та фіскальної політики. Економічна інтеграція має на меті скоротити витрати як для споживачів, так і для виробників і збільшити торгівлю між країнами, що беруть участь в угоді [3,9].

Економічна інтеграція для країн передбачає розширення та розвиток міжнародної торгівлі, можливості працевлаштування та прийняття консенсусу та співпраці. Економічна інтеграція, як правило, призводить до зниження вартості торгівлі, покращення доступності товарів і послуг, ширшого їх вибору та підвищення ефективності, що призводить до підвищення купівельної спроможності. Міжнародна економічна інтеграція передбачає наступні стадії розвитку, а саме: зона вільної торгівлі, митний союз, спільний ринок, економічний та валютний союз та повна інтеграція [3,9].

На сучасному етапі розвитку світового господарства в світі налічується багато інтеграційних об'єднань. Як приклад можна навести Асоціацію країн Південно-Східної Азії, USMCA, МЕРКОСУР, Ліга арабських держав тощо. Найкрупніше регіональне об'єднання це Європейський Союз. ЄС об'єднує 27

країн європейського регіону. Також найбільша кількість регіональних об'єднань сформована країнами Європи.

Міжнародні економічні відносини передбачають комплекс взаємозв'язків між країнами, який включає різні форми економічної діяльності та співробітництва. Вони відіграють важливу роль у забезпеченні глобальної економічної стабільності, сприянні економічному розвитку та інтеграції національних економік у світову систему.

Висновки до першого розділу

1. Розвиток сучасного світу надав поштовх для країн світу налагоджувати міжнародні економічні відносини. Багато країн відкриті до налагодження та розвитку міжнародних економічних відносин з іншими країнами світу. Відкритість країни та бажання співпрацювати надає можливість розвиватись кожній країні поглиблюючи економічні зв'язки. Міжнародні економічні відносини полягають в економічній взаємодії між країнами та іншими суб'єктами міжнародної економіки, що включає різноманітні форми економічного співробітництва. Ці відносини охоплюють торгівлю товарами і послугами, рух капіталу, міжнародну міграцію робочої сили, науково-технічне співробітництво, валютно-фінансові відносини та інші аспекти економічної діяльності на міжнародному рівні. МЕВ сприяють економічному зростанню, ефективному використанню ресурсів, технологічному прогресу та соціальному розвитку. Вони є важливим інструментом глобалізації та інтеграції національних економік у світову економічну систему.

2. Міжнародні економічні відносини проявляються у різних формах, що охоплюють різні аспекти економічної діяльності на глобальному рівні. Формами прояву МЕВ є: міжнародна торгівля, міжнародна міграція робочої сили, міжнародний рух капіталу, міжнародна передача технологій, міжнародні

валютно-фінансові відносини та міжнародна економічна інтеграція. Найбільш розвитку отримала міжнародна торгівля. Країни світу активно торгують на світовому ринку товарами та послугами. Всі форми МЕВ позитивно впливають на зростання національних економік завдяки доступу на нові ринки товарів та послуг, ресурсів та технологій. МЕВ включають різноманітні форми співробітництва і взаємодії між країнами, що забезпечують економічний розвиток, технологічний прогрес та соціальний добробут. Вони сприяють глобалізації, інтеграції національних економік у світову систему та підвищенню ефективності використання світових ресурсів.

РОЗДІЛ 2. МІСЦЕ РЕСПУБЛІКИ ІНДОНЕЗІЇ У МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИНАХ

2.1. Сучасний стан зовнішньоторговельних відносин Республіки Індонезії

Республіка Індонезія є найбільшою економікою Південно-Східної Азії. Протягом останніх двох десятиліть Республіка Індонезія швидко перетворюється на потужну державу. Сьогодні Індонезія є четвертою за чисельністю населення країною та 10-ю за розміром економікою за паритетом купівельної спроможності.

Індонезія досягла величезних успіхів у скороченні бідності, скоротивши рівень бідності більш ніж наполовину з 1999 року, до рівня нижче 10 % у 2019 році до того, як вибухнула пандемія COVID-19. ВВП Індонезії у 2023 році досяг рівня 1,37 трлн дол. США, країна долала глобальні виклики, починаючи від торговельних воєн і закінчуючи пандемією, з вражаючою стійкістю та зростанням. Її стратегічне розташування, багаті природні ресурси та молода талановита робоча сила стали ключовими факторами піднесення Індонезії. Застосування цифрових технологій і стійких галузей, таких як виробництво акумуляторів для електромобілів, ще більше зміцнили його позиції [21,22].

На рис. 2.1 представимо динаміку та прогноз ВВП Республіки Індонезії з 2013-2027 рр. За представленими даними та зробленим прогнозом за допомогою тренд-аналізу показано, що протягом наступних чотирьох років буде продовжуватись зростання ВВП Індонезії. Коефіцієнт апроксимації склав 0,89, що свідчить про високу вірогідність зростання. Щодо обсягу ВВП Індонезії починаючи з 2013 року можна зауважити, що відбувалися коливання. Пандемія коронавірусу безумовно вплинула на рівень ВВП у 2020 році, але вже з 2021 року відбувалось зростання обсягу ВВП Індонезії.

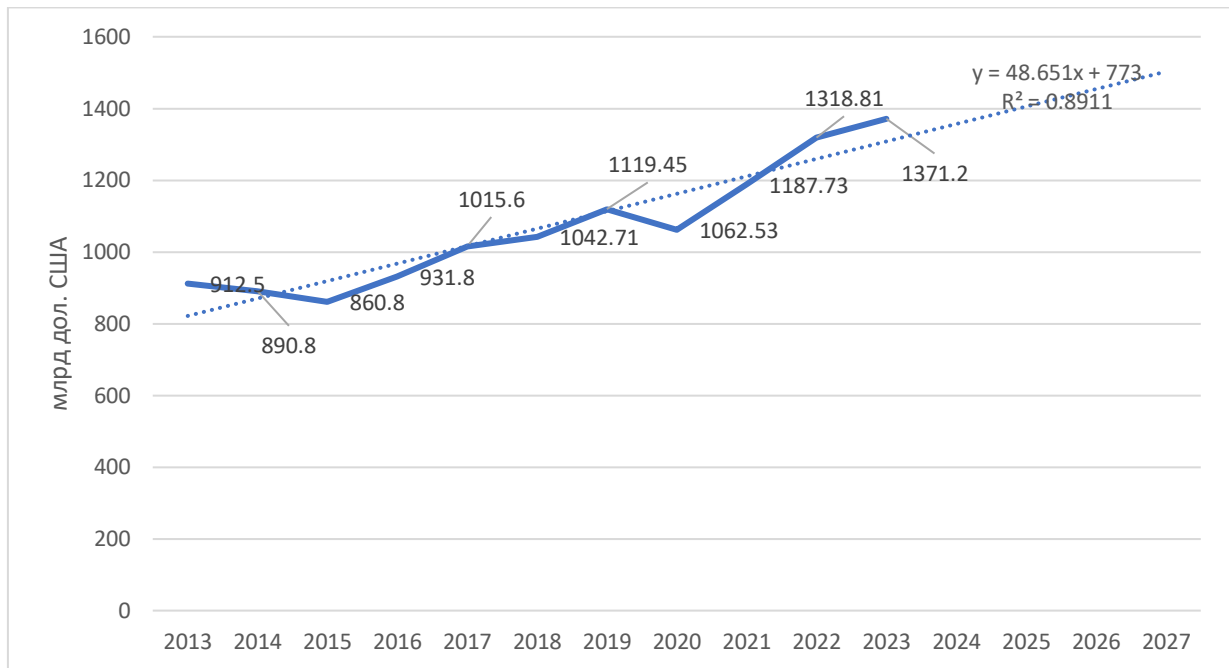

Рис. 2.1. Динаміка та прогноз ВВП Республіки Індонезії з 2013-2027 рр.,
млрд дол. США

Джерело: складено та побудовано автором за матеріалом [22]

Велика чисельність населення Індонезії та підвищення заробітної плати сприяли зростанню купівельної спроможності та пожвавленню споживчого ринку. На відміну від більшості економік регіону, чиє населення працездатного віку вже досягло піку або близько до нього, Індонезія все ще отримує демографічні дивіденди.

Міжнародна торгівля Індонезії є важливою складовою її економіки, яка сприяє економічному зростанню та розвитку країни. Завдяки своєму географічному положенню та багатству природних ресурсів, Індонезія є значним гравцем на світовій торговій арені.

Республіка Індонезія за обсягом експорту та імпорту у 2022 році посіла 27 місце серед усіх країн світу. У таблиці 2.1. та на рис. 2.2. представимо динаміку міжнародної торгівлі Республіки Індонезії товарами та послугами у 2016-2022 рр.

Таблиця 2.1

Динаміка міжнародної торгівлі Республіки Індонезії товарами та послугами у 2016-2022 рр., млн дол. США

Показник	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Експорт	167,7	194,1	211,4	199,2	178,3	245,4	314,9	292,2
Імпорт	166	189,6	226,3	210,4	166,3	224,1	280,7	273,1
Товарообіг	333,7	383,7	437,7	409,6	344,6	469,5	595,6	565,3
Сальдо торговельного балансу	1,7	4,5	-14,9	-11,2	12	21,3	34,2	19,1

Джерело: складено автором за матеріалом [23,24,25]

Індонезія відкрита для зовнішньої торгівлі, яка становить близько 45,4 % її ВВП. Якщо порівнювати з 2022 роком збільшення відбулося на 5,2 % [25].

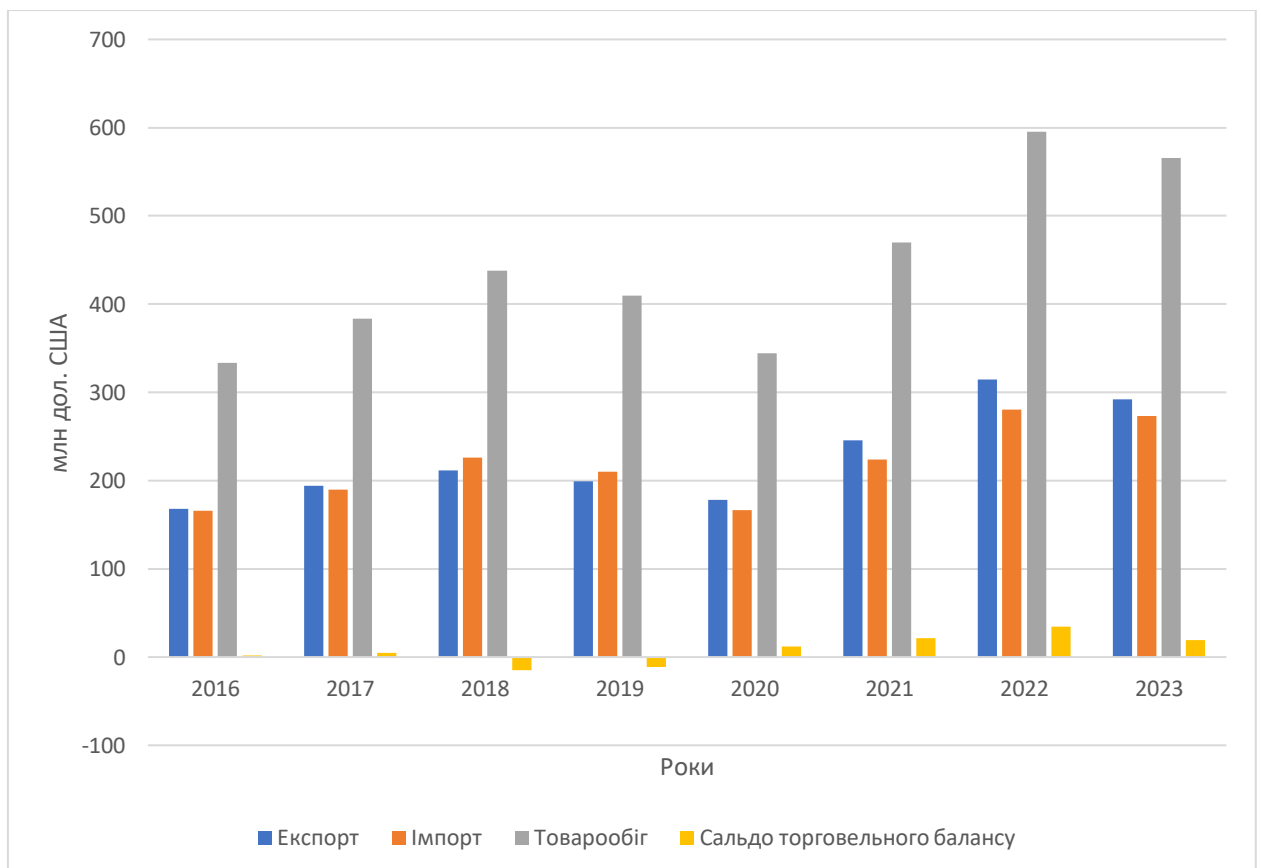

Рис. 2.2. Динаміка міжнародної торгівлі Республіки Індонезії товарами та послугами у 2016-2022 рр., млн дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25]

Останніми роками сальдо торговельного балансу Індонезії мало позитивне значення і у 2023 році склало 19,1 млн дол. США. Згідно з даними у 2022 році країна експортувала товарів та послуг на 314,9 млн дол. США, що на 69,5 млн дол. США більше ніж у 2021 р. Імпортувала Індонезія товарів та послуг на 280,7 млн дол. США, що на 55,6 млн дол. США більше ніж у попередньому році [24,25].

У 2023 році експорт товарів та послуг зменшився до 292,2 млн дол. США, імпорт товарів дорівнював 273,1 млн дол. США, що також менше за показника 2022 року [24,25].

Розглянемо динаміку міжнародної торгівлі товарами у 2016-2023 рр. на рис. 2.3.

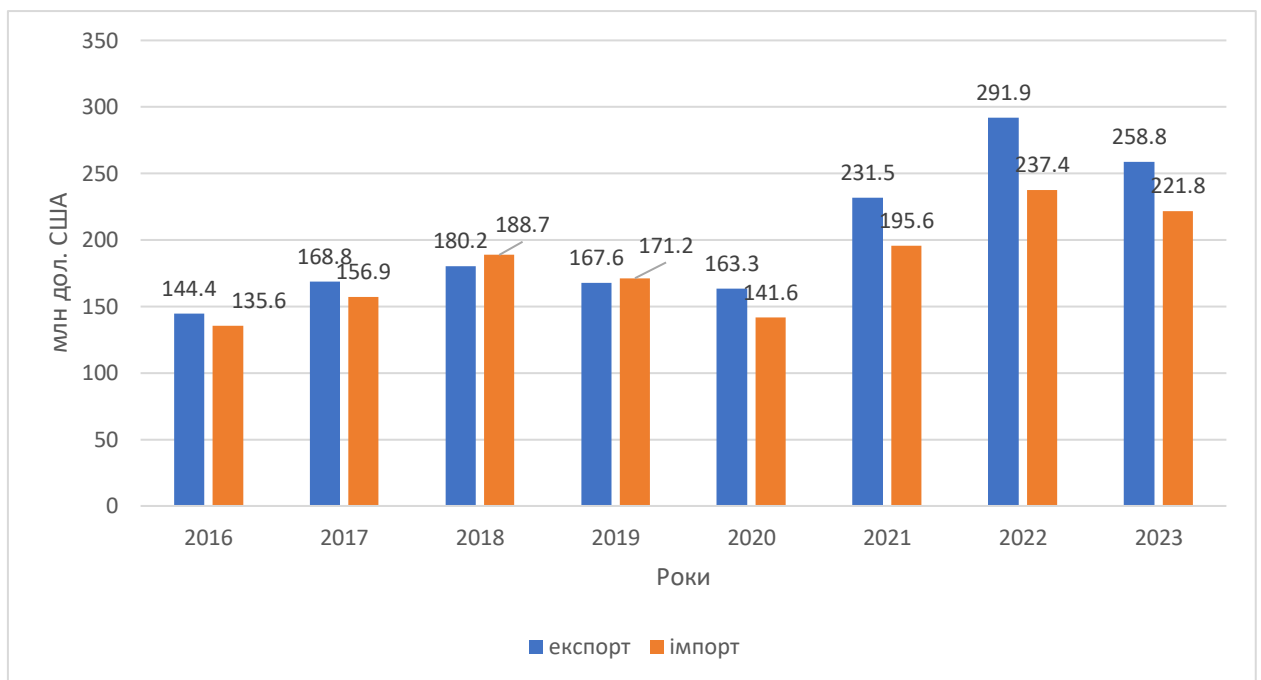

Рис. 2.3. Динаміка міжнародної торгівлі товарами у 2016-2023 рр., млн дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25]

Торгівля товарами Республіки Індонезії перевищує за обсягом торгівлю послугами. Починаючи з досліджуваного періоду з 2016 року обсяг експорту товарів зростав протягом трьох років і склав 180,2 млн дол. США у 2018 р.

Протягом 2019-2020 рр. можна побачити зниження показників й на це вплинуло закриття кордонів у зв'язку з проблемою пандемії COVID 19. У 2021-2022 роках експорт товарів почав зростати і досяг 291,9 млн дол. США, але вже у 2023 р. відбулося зниження на 11,2% і пов'язано це з військовою агресією росії проти України [24,25].

Імпорт товарів Індонезії за обсягом за досліджуваний період менше експорту. Винятком є тільки показник 2018 року обсяг імпорту незначно перевищив експорт і дорівнював 188,7 млн дол. США. Також відзначається зменшення обсягу імпорту товарів у 2019-2020 рр. та вже зростання протягом 2021-2022 років до 237,4 млн дол. США. У 2023 році відбулося зниження імпорту на 3,2% і показник дорівнював 221,8 млн дол. США [24,25].

На рис. 2.4 представимо географічну структуру експорту товарів Індонезії у 2022 р. Найбільшим торговельним партнером за експортом є Китай (22,6%), США (9,7%), Японія 8,5% Індія (8%), Малайзія 5,3%, Сінгапур (4,9%), Тайбей (4,4%), В'єтнам (3%), Республіка Філіппіни (2,8%), Південна Корея (1,1%) тощо. Можна зауважити, що головними торговельними партнерами Індонезії є саме країни, що географічно знаходяться недалеко, а також ті країни, що входять до АСЕАН.

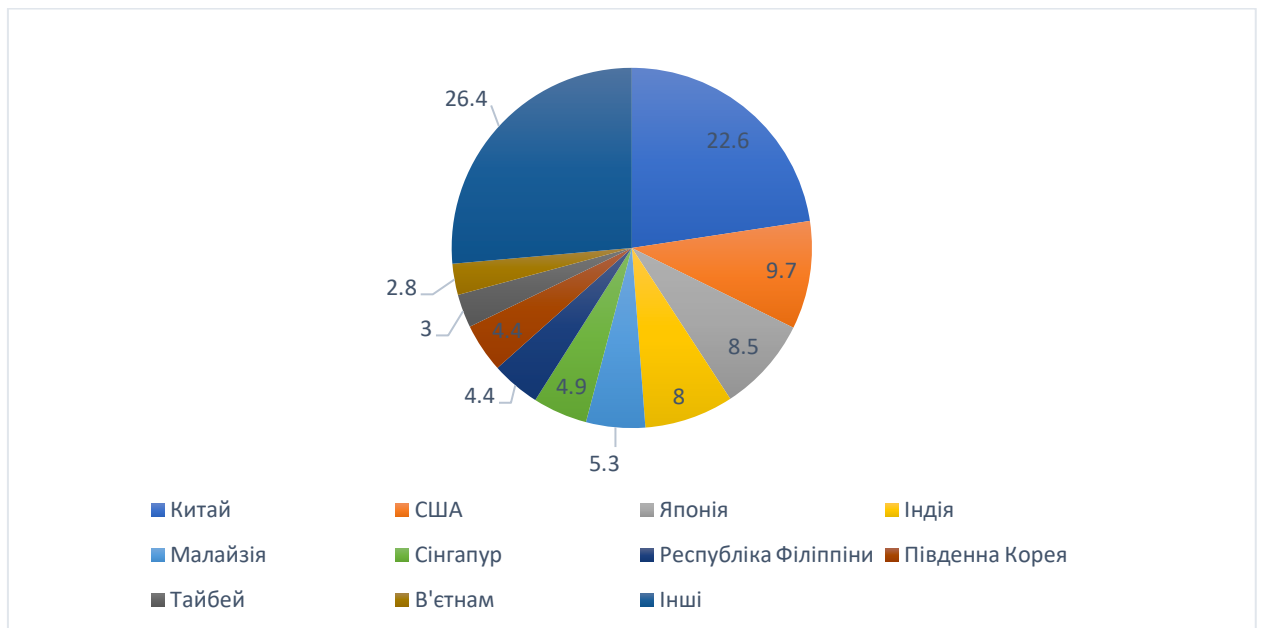

Рис. 2.4. Географічна структура експорту товарів Індонезії у 2022 р., %

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25,26]

Торговельні партнери з імпорту товарів Індонезії майже однакові, як і з експорту. Найбільша частка імпорту товарів Індонезії припадає на Китай (28,5%), Сінгапур (8,2%), Японію (7,2%), Малайзію (5,3%), Південну Корею (4,9%), США (4,9%), Таїланд (4,6%) тощо. Графічно торговельних партнерів з імпорту Індонезії представимо на рис. 2.5.

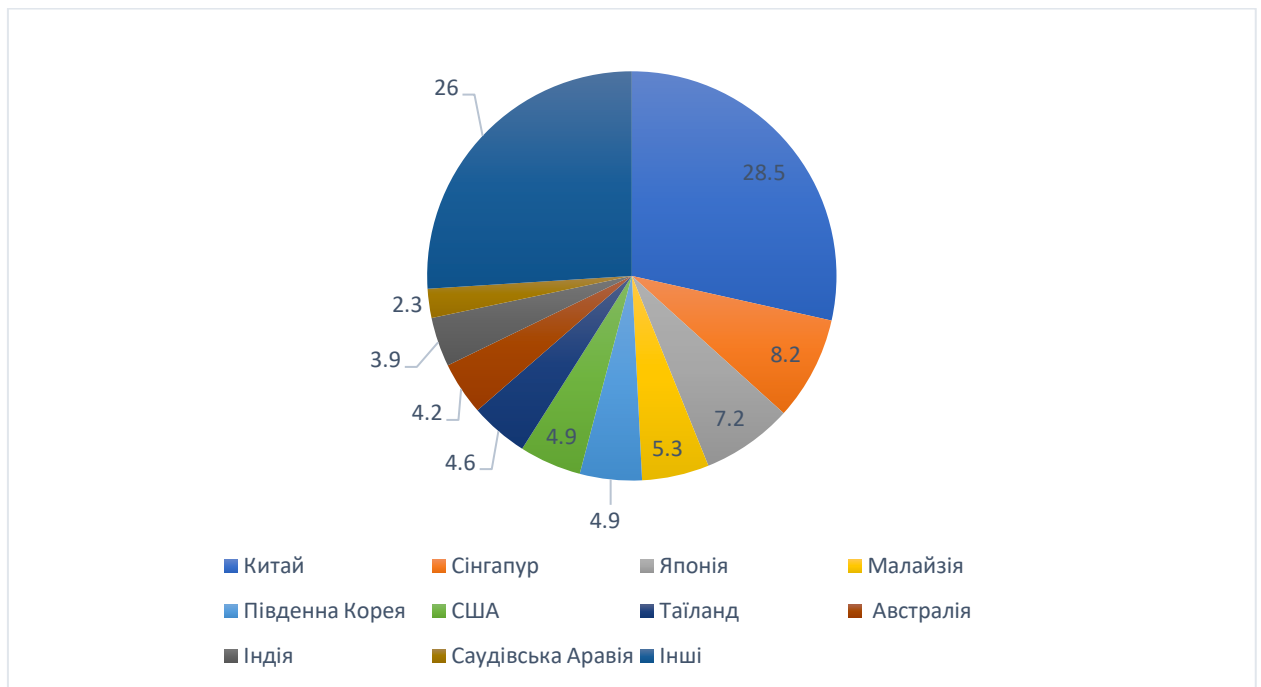

Рис. 2.5. Географічна структура імпорту товарів Індонезії у 2022 р., %

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25,26]

Завдяки своїй динамічній економіці та стратегічному географічному розташуванню Індонезія стала головним гравцем на світовому торговому ринку. На рис. 2.6 представимо частку товарів у експорті Індонезії у 2022 році.

Товарна структура експорту Індонезії у 2022 р. складалась з таких товарів, як мінеральне паливо, нафта та продукти перегонки 45,07 млрд дол. США, жири та масла тваринного походження – 32,91 млрд дол. США, чорні метали – 20,92 млрд дол. США, електрообладнання – 11,77 млрд дол. США, автомобілі – 8,63 млрд дол. США, руди, шлаки та зола – 7,11 млрд дол. США, інші хімічні продукти – 6,89 млрд дол. США та ін. Ці товари продаються на міжнародному рівні, що сприяє торговому балансу країни [24,25,26].

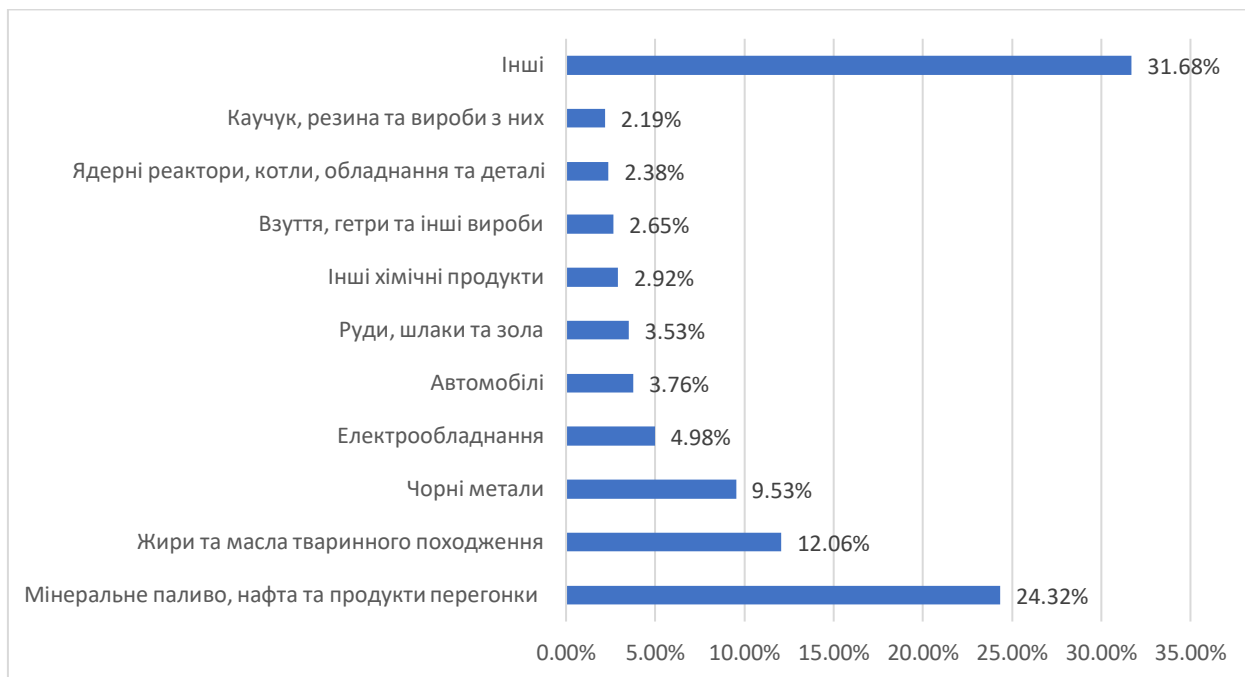

Рис. 2.6. Частка товарів у експорті Індонезії у 2022 році, %

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25,26]

На рис. 2.7 представимо частку товарів у імпорті Індонезії у 2022 році.

Основними статтями імпорту Індонезії є мінеральне паливо, нафта та продукти їх перегонки (44,8 млн дол. США), ядерні реактори, котли та обладнання (31,5 млн дол. США), електричні машини та обладнання (26,3 млн дол. США), чорні метали (13,9 млн дол. США), пластмаси та вироби з них (11,1 млн дол. США), засоби наземного транспорту, крім залізничного (9,5 млн дол. США), органічні хімічні сполуки (7,7 млн дол. США), залишки та відходи харчової промисловості (4,5 млн дол. США), злаки (4,4 млн дол. США) тощо [24,27].

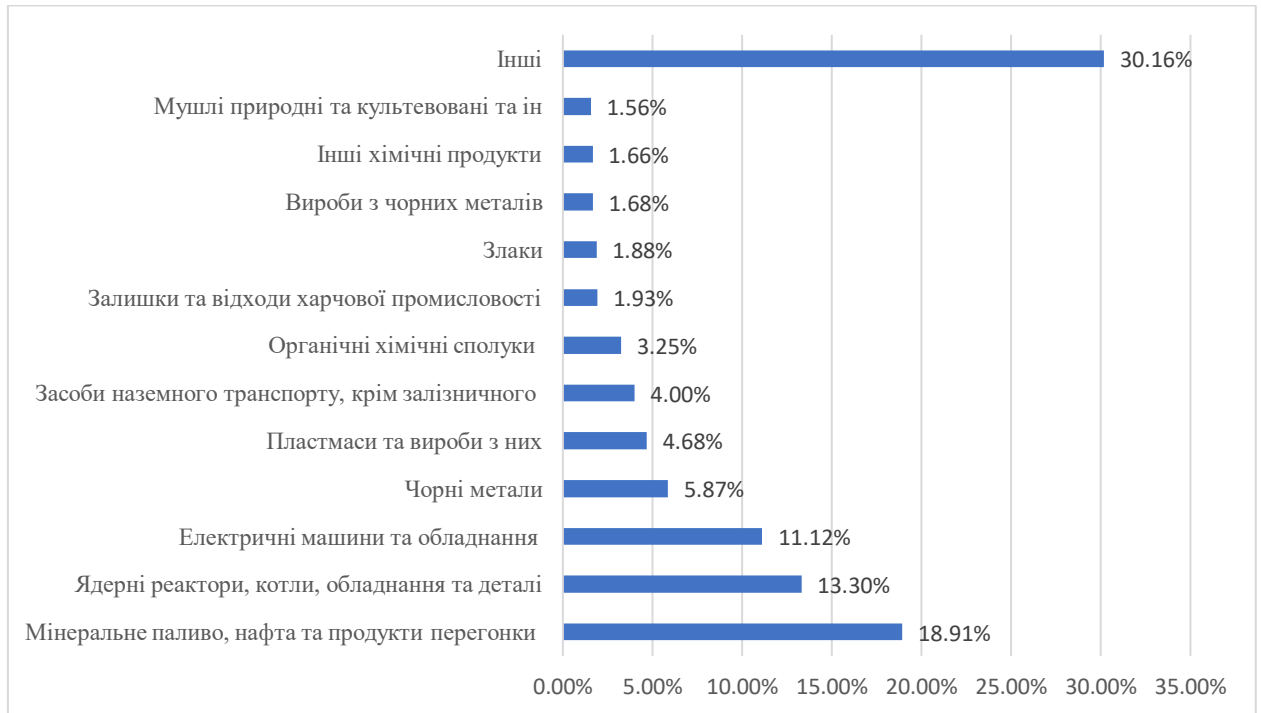

Рис. 2.7. Частка товарів у імпорті Індонезії у 2022 році, %

Джерело: складено автором за матеріалом [24,27]

Торгівля послугами Індонезії у 2022 році становила 5,04 % згідно з розрахунками Світового банку. Торгівля послугами в Індонезії має величезний потенціал і продовжує зростати з кожним роком. Дев'яносто п'ять відсотків угод про вільну торгівлю (ЗВТ) Індонезії та угод про всеосяжне економічне партнерство (СЕРА) включали угоди про торгівлю послугами. З огляду на швидке зростання середнього класу країни, очікується, що розвиток сектору послуг продовжить покращуватися, що призведе як до збільшення експорту сектору послуг, так і до зростання добробуту [28,29].

На рис. 2.8 представимо динаміку торгівлі послугами Індонезії у 2016-2023 рр. Експорт послуг у 2016 році склав 23,3 млн дол. США, а імпорт 30,4 млн дол. З представлених даних імпорт послуг перевищує експорт послуг Індонезії. Протягом 2016-2019 років відбувалось збільшення експорту та імпорту послуг Індонезії, але вже у 2020 році відбулося різке падіння і експорт послуг дорівнював 15 млн дол. США, а імпорт 24,7 млн дол. США.

Причиною падіння обсягів торгівлі послугами Індонезії був коронавірус, але вже після того, як світ почав прилаштовуватись під такі реалії, відбулося відновлення і у 2023 році експорт склав 33,4 млн дол. США, а імпорт послуг 51,3 млн дол. США [24,25,26].

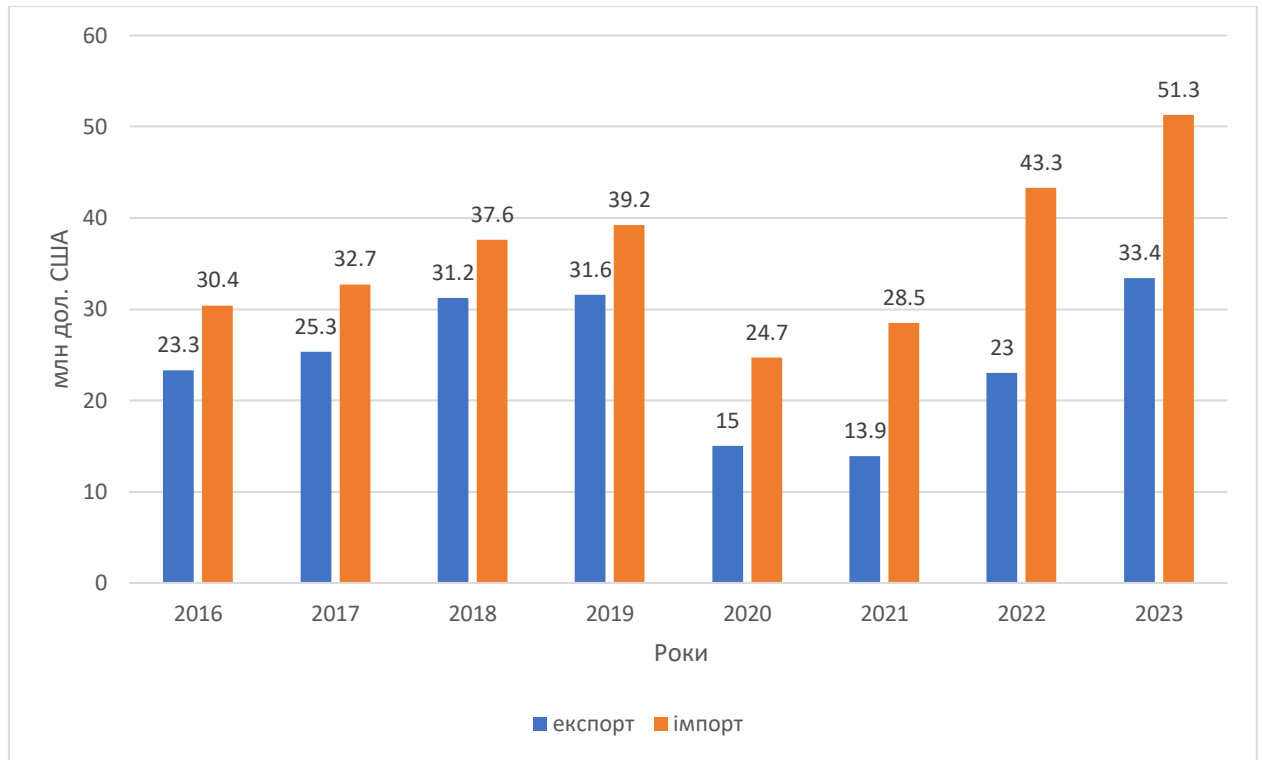

Рис. 2.8. Динаміка торгівлі послугами Індонезії у 2016-2023 рр., млн дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25,26]

На рис. 2.9 представимо основних торговельних партнерів Індонезії у 2021 році з експорту послуг. За географічною структурою експорту послуг головними партнерами є Сінгапур (15,14%), Китай (16,94%), Японія (7,06%), США (6,66%), Малайзія (5,86%), Індія (5,54%), Німеччина (4,71%), Південна Корея (3,84%) тощо [30].

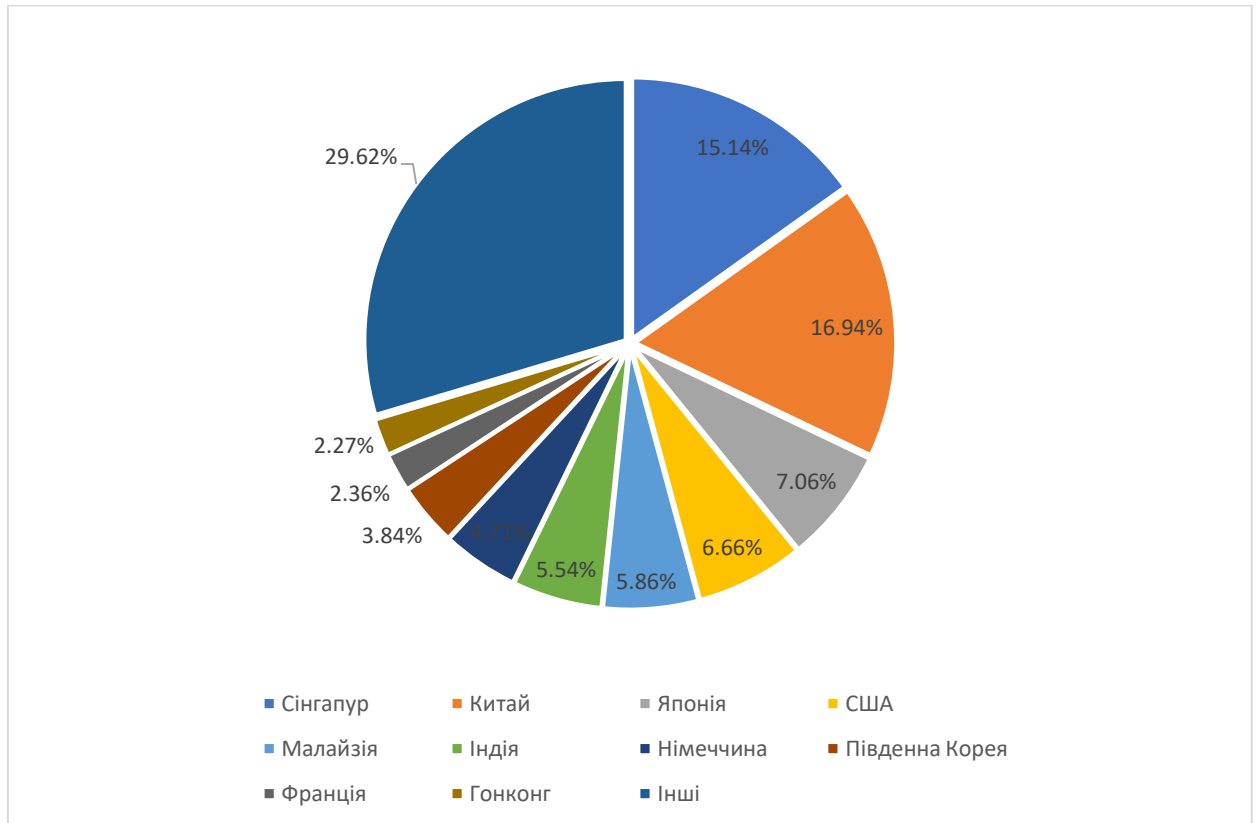

Рис. 2.9 Торговельні партнери Індонезії з експорту послуг у 2021 році, %
Джерело: складено автором за матеріалом [30]

Географічна структура імпорту послуг Індонезії достатньо розгалужена. Головними торговельними партнерами з імпорту послуг Індонезії є Сінгапур (20,44%), Китай (10,58%), США (9,43%), Японія (7,2%), Індія (5,06%), Франція (4,81%), Гонконг (4,54%), Велика Британія (3,09%), Південна Корея (2,83%) та ін. [30].

На рис. 2.10. представимо географічну структуру імпорту послуг Індонезії у 2021 р.

Індонезія є однією з економік Азії, яка найшвидше розвивається, Індонезія є основним ринком для компаній Сінгапуру, які прагнуть експортувати свої товари та послуги. За географічною близькістю та відносинами у рамках Асоціації країн Південно-Східної Азії Республіка Індонезія та Сінгапур достатньо тісно співпрацюють.

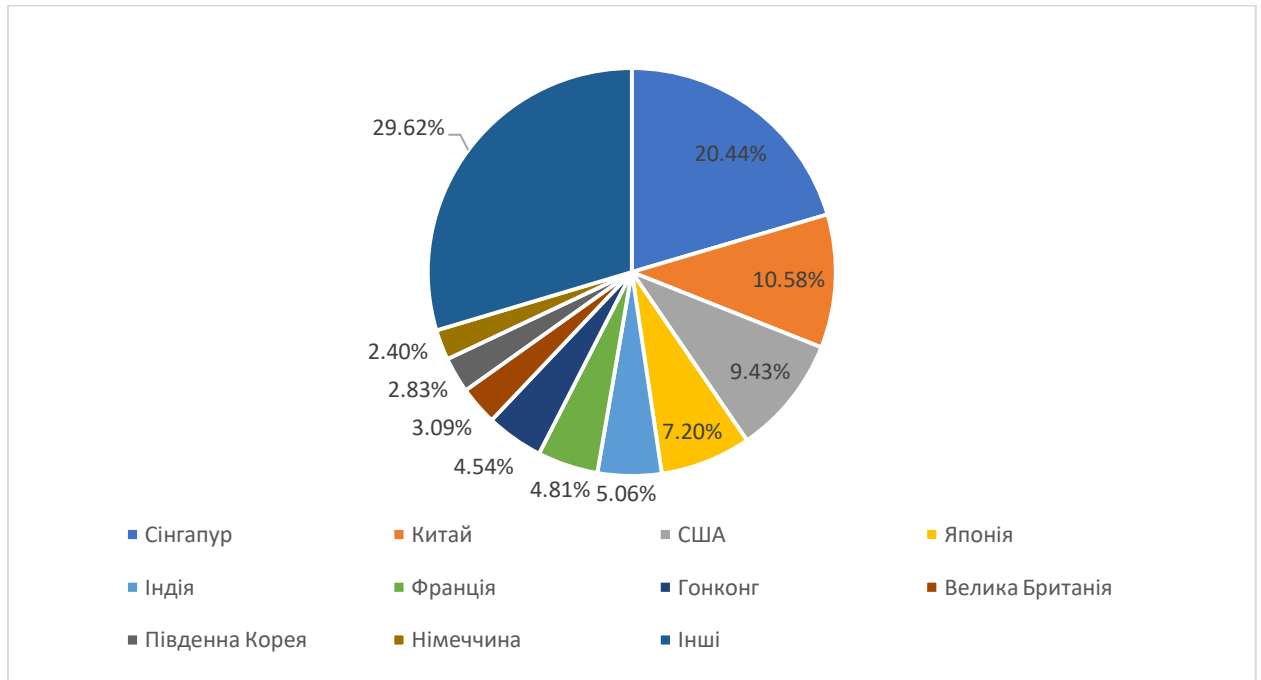

Рис. 2.10. Географічна структура імпорту послуг Індонезії у 2021 р., %

Джерело: складено автором за матеріалом [30]

На рис. 2.11 представимо галузеву структуру експорту послуг Індонезії у 2022 році. У 2022 році до статей експорту увійшли найбільше подорожі (30,64%), інші бізнес послуги (27,04%), послуги з транспортування (21,32%), комп'ютерні та інформаційні послуги (10,82%), фінансові послуги (3,99%), конструкторські послуги (2,11%), державні послуги (1,68%), роялті та ліцензійні збори (0,97%) тощо [25,27].

На рис. 2.12 представимо галузеву структуру імпорту послуг Індонезії у 2022 р. Найбільше частка імпорту послуг припадала на транспортування (30,11%), інші бізнес-послуги (24,69%), подорожі (15,33%), комп'ютерні та інформаційні послуги (13,33%), фінансові послуги (5,15%), страхові послуги (4,89%), а також роялті та ліцензійні збори (4,82%) тощо.

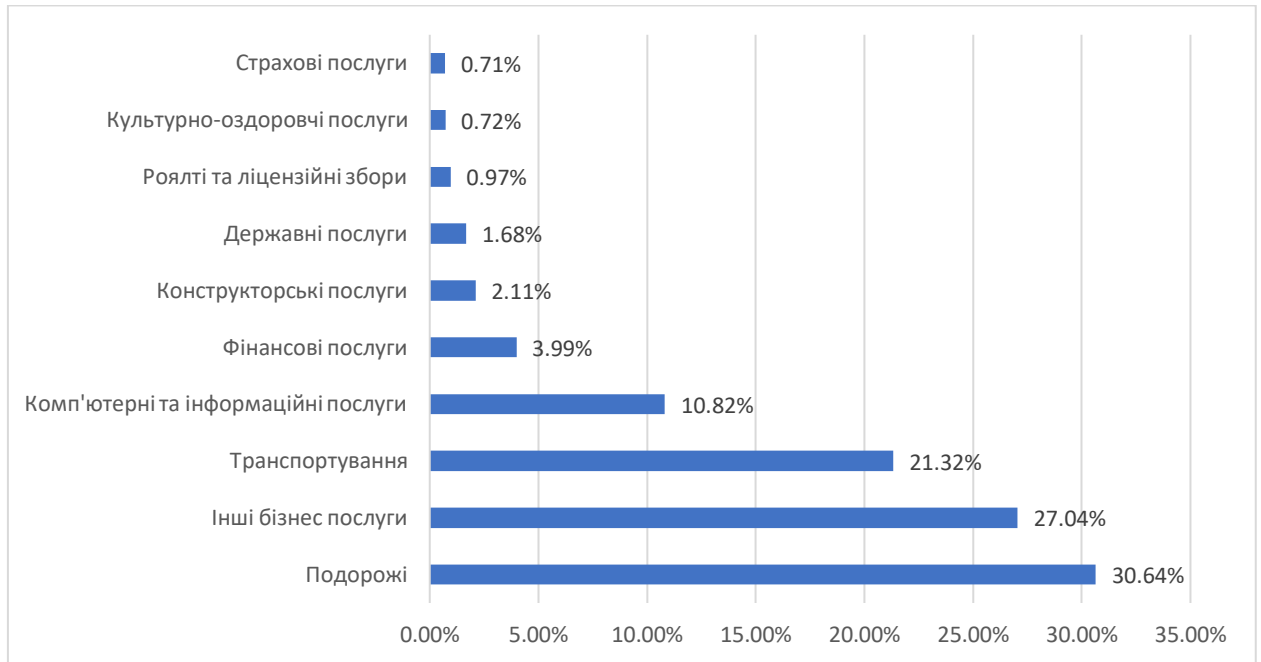

Рис. 2.11 Галузева структуру експорту послуг Індонезії у 2022 році, %

Джерело: складено автором за матеріалом [25]

Китай є важливим партнером Індонезії у сфері туризму, фінансових послуг та інвестицій. Сінгапур поглиблює співпрацю у сфері фінансових послуг, логістики та освіти. Японія співпрацює з Індонезією в освітній сфері, у спільних проектах у сфері ІТ.

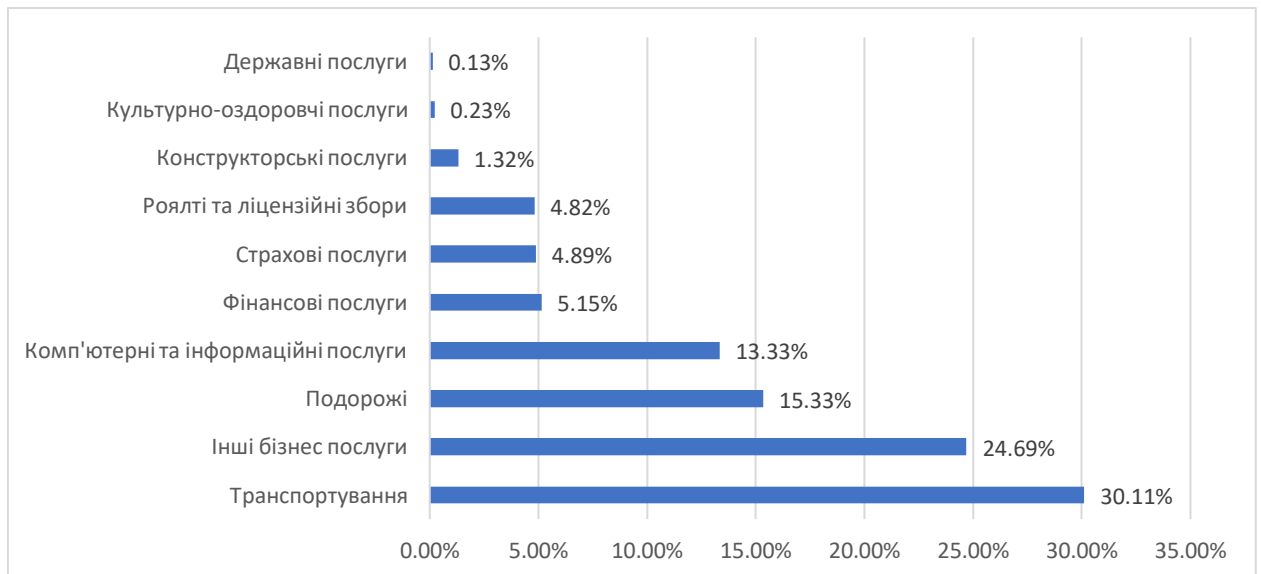

Рис. 2.12. Галузева структура імпорту послуг Індонезії у 2022 р., %

Джерело: складено автором за матеріалом [25]

Торгівля послугами є важливою складовою економіки Індонезії, що сприяє її розвитку та міжнародному визнанню. Завдяки багатим природним ресурсам, культурній спадщині та сприятливому бізнес-клімату, Індонезія має великі перспективи для подальшого зростання у сфері послуг, залучення інвестицій та розширення свого впливу на світовому ринку.

2.2. Особливості співробітництва Республіки Індонезії в інвестиційній та міграційній сфері

Республіка Індонезія є країною Південно-Східної Азії та входить до регіонального об'єднання АСЕАН. Уряд країни проводить багатовекторну політику, щодо залучення та привабливості Індонезії для іноземних інвесторів. Інвестиційна привабливість Індонезії визначається рядом факторів, які роблять цю країну привабливою для іноземних інвесторів. Завдяки своєму географічному положенню, природним ресурсам, великому внутрішньому ринку та сприятливому економічному середовищу, Індонезія є однією з провідних країн для інвестицій в Південно-Східній Азії.

Республіка Індонезія показує стабільне економічне зростання, з середніми темпами зростання ВВП близько 5% на рік. ВВП країни є одним з найбільших у регіоні, що робить її перспективним ринком для інвесторів [31].

Розглянемо динаміку надходження ПІІ до Республіки Індонезії у 2015-2022 рр.

Протягом періоду з 2015 по 2022 роки надходження ПІІ до Індонезії відзначається зростанням. Також протягом цього періоду можемо бачити коливання залучення ПІІ. У 2016 році показник надходження прямих іноземних інвестицій мав найменше значення і дорівнював 3920,7 млн дол. США. Починаючи з 2017 року і протягом трьох років надходження ПІІ до Індонезії відзначались позитивною тенденцією, у 2019 році показник дорівнював 23883,3 млн дол. США [32].

У 2020 році відбулося зниження обсягу інвестицій до Індонезії на 20,4% і спричинено це було розповсюдження COVID 19. Після 2020 року країни почали знов отримувати ПІІ від інших країн, обсяг ПІІ Індонезії почав зростати та у 2022 році дорівнював 22115 млн дол. США [32].

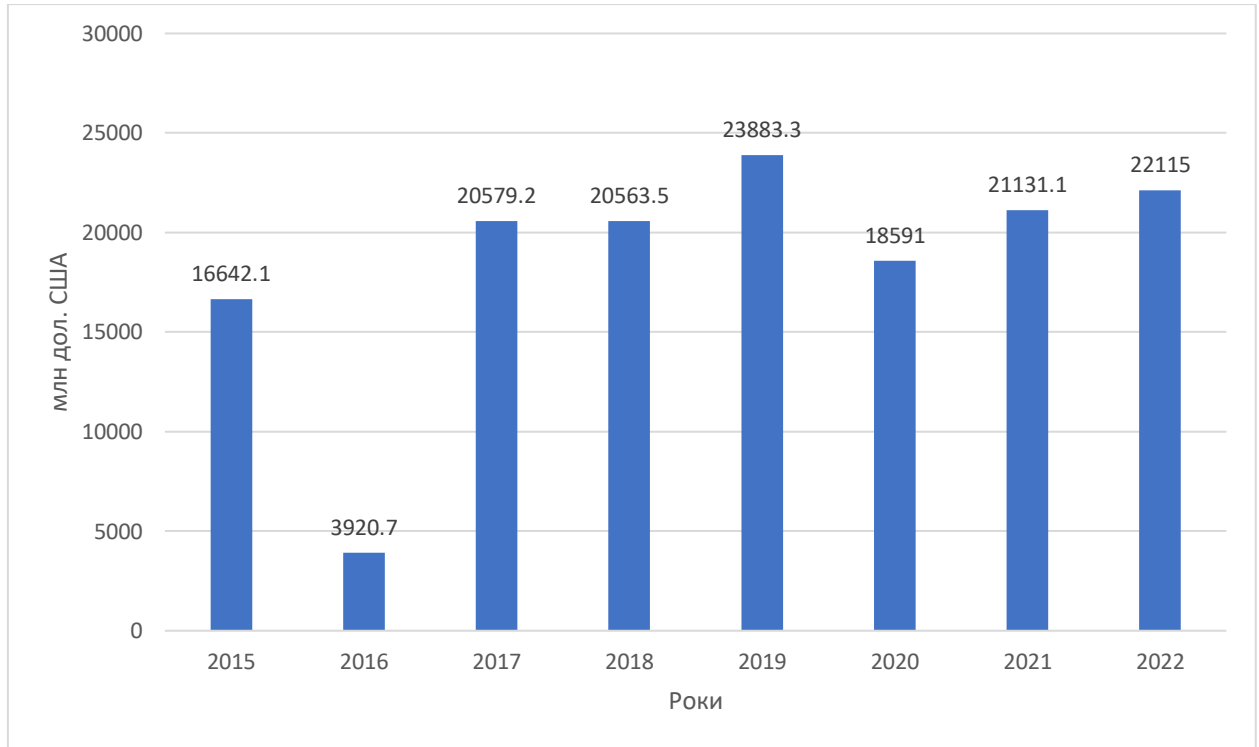

Рис. 2.13. Динаміка надходження ПІІ до Республіки Індонезії у 2015-2022 рр., млн дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [32]

Республіка Індонезія відкрита для іноземних інвестицій, після коронавірусу надходження інвестицій до індонезійської економіки почало зростати і залучати ПІІ у найбільш привабливі сфери виробництва.

На рис. 2.14 представимо чистий приплив прямих іноземних інвестицій до Індонезії у ВВП.

За представленими даними чистий приплив ПІІ до Індонезії у ВВП протягом 2015-2022 рр. відзначається різною динамікою. У 2021 році чистий приплив ПІІ у ВВП дорівнювався 1,8% та незначні зміни відбулись у 2022 році

і склав 1,9%. Індонезія залучає ПІІ на суму лише близько 1,9% ВВП, що є незначним показником, якщо порівнювати з показниками інших економік Азії

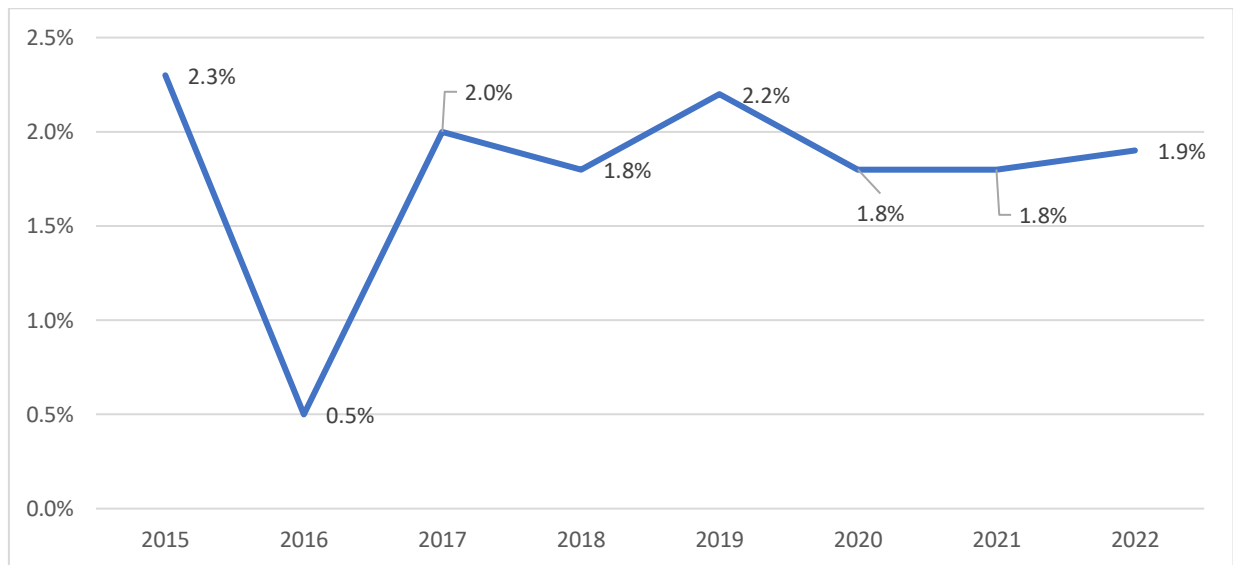

Рис. 2.14. Чистий приплив прямих іноземних інвестицій до Індонезії у ВВП, %

Джерело: складено автором за матеріалом [33]

На рис. 2.15 представимо галузеву структуру надходжень ПІІ до Республіки Індонезії у 2020-2021 рр. Азійські МНК залишаються найбільшою групою інвесторів (на них припадає понад чотири п'ятих надходжень) [34].

У 2021 році найбільшу кількість ПІІ було залучено до сектору виробництва – 548,4 млн дол. США, хоча у 2020 р. обсяг склав 70,5 млн дол. США. Саме виробництво отримало найбільшу основну частину азійських інвестицій і це майже половина всіх Азіатські ПІІ [35].

Видобуток корисних копалин значно збільшив кількість притоку ПІІ до 246,4 млн дол. США, що значно відрізняється від показника минулого року (169,5 млн дол. США). Також відбулося збільшення надходжень ПІІ до сфери послуг, а саме інші послуги обсяг склав 284,6 млн дол. США [35]. Інформаційні послуги та послуги зв'язку у 2021 році продемонстрували збільшення надходження іноземних інвестицій до 210,1 млн дол. США, що значно більше показника 2020 р. 4,6 млн дол. США [34,35].

Збільшення притоку ПІІ до галузей Республіки Індонезії у 2021 році порівняно з 2020 роком звісно пов'язано з тим, що країни світу стикнулись з закриттям кордонів на це вплинула світова пандемія. Пристосовуючись до нових обмежень країни світу розпочали новий етап міжнародної економічної співпраці з новими умовами. Розпочалися дії, які були націлені на поглиблення та розвиток співпраці у інвестиційній сфері Республіки Індонезії з країнами-партнерами [34,35].

Протягом 2020-2021 років деякі галузі економіки Індонезії для яких відбулися зміни в обсязі притоку ПІІ, а саме: транспортування та зберігання обсяг знизився з 188,7 млн дол. США до 28,6 млн дол. США, оптова та роздрібна торгівля з 244,1 млн дол. США до 28,6 млн дол. США тощо [34,35].

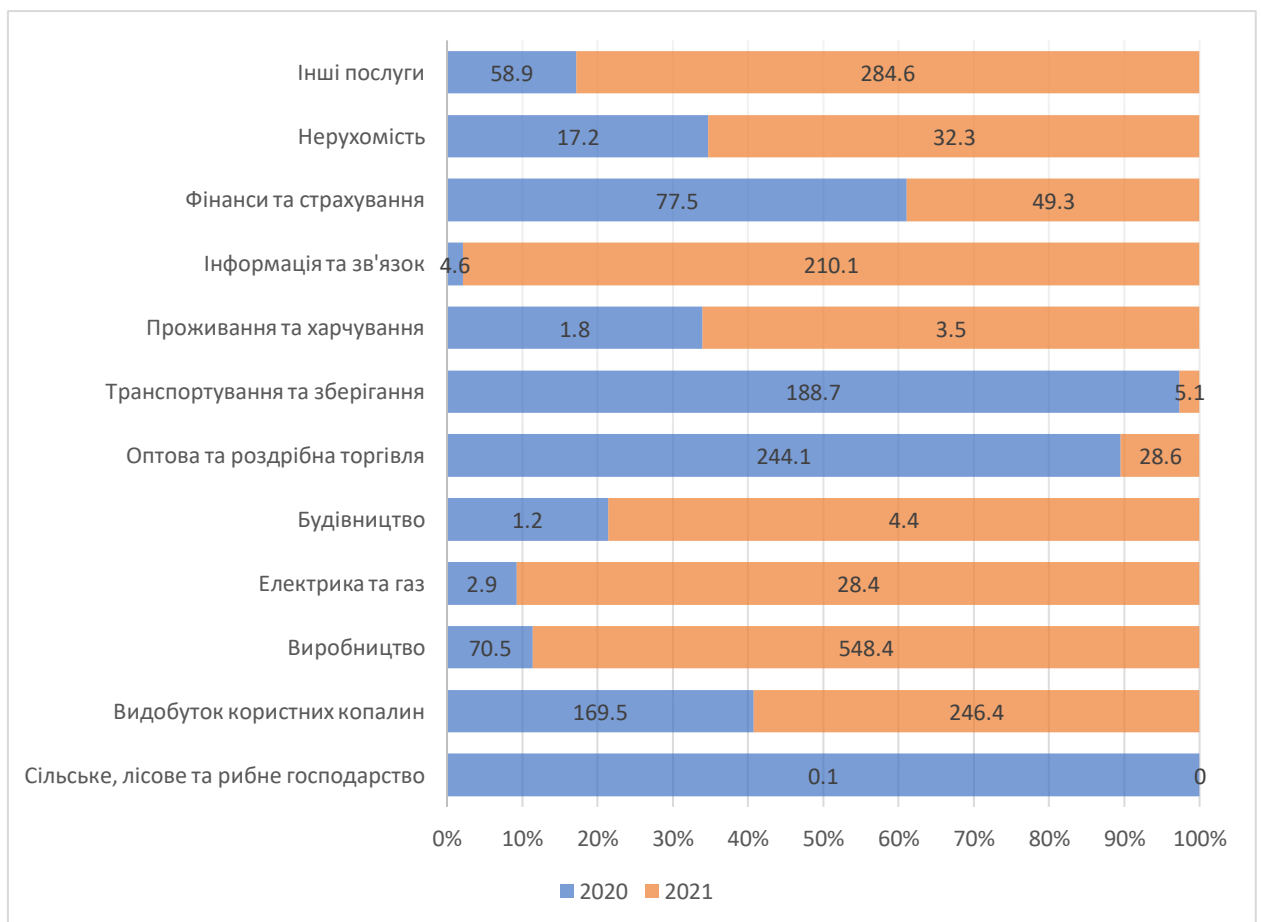

Рис. 2.15. Галузева структура надходжень ПІІ до Республіки Індонезії у 2020-2021 рр.

Джерело: складено автором за матеріалом [34,35]

АСЕАН є найбільшим інвестором у сферу транспорту, зберігання та зв'язку. Серед країн Південно-Східної Азії Сінгапур є найбільшим інвестором до Індонезії показник склав 4,3 млрд дол. США, за ним йде Гонконг - 1,5 млрд дол. США, Китай - 1,2 млрд дол. США і Японія - 1 млрд дол. США [34,35,36].

Відкритість країни та лібералізація інвестицій перемістила Республіку Індонезію з однієї з найбільш обмежених країн до країни з найбільш відкритого режиму регулювання ПП у країнах Південно-Східної Азії. Це значно підвищило показники Індонезії та визначило цікавість з боку світових країн інвесторів [37].

Міжнародна міграція населення Індонезії є важливим аспектом соціально-економічного розвитку країни. Індонезія є як країною походження, так і країною призначення для мігрантів. Цей процес включає еміграцію індонезійців за кордон у пошуках кращих економічних можливостей, а також імміграцію іноземців до Індонезії. Значна різниця в доходах у субрегіоні є головним фактором підтримки сильної тенденції міграції людей із країн із низьким рівнем доходу до країн із високим доходом в межах (і за межами) субрегіону [38].

Розглянемо на рис. 2.16 динаміку чисельності населення Республіки Індонезії у 2019-2023 рр.

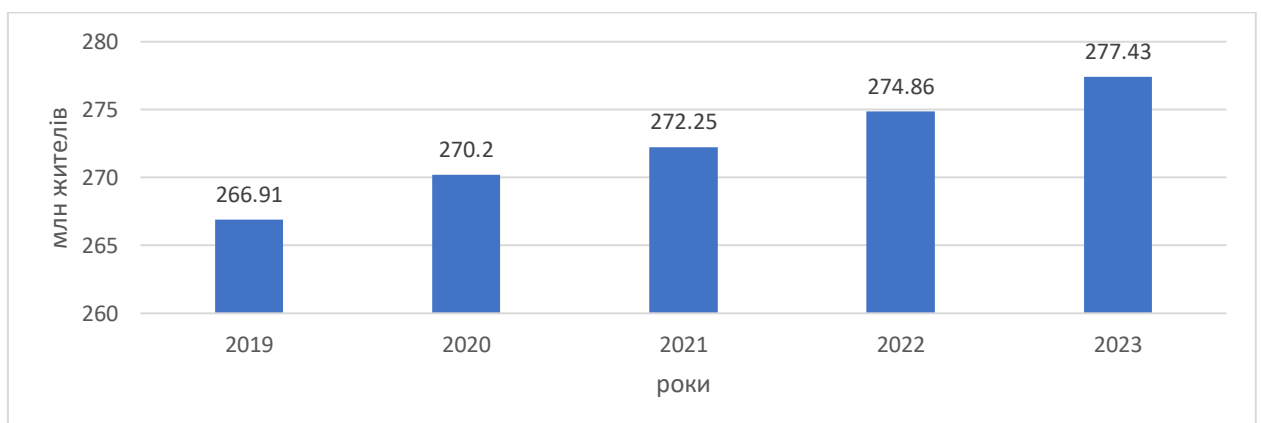

Рис. 2.16. Динаміка чисельності населення Індонезії у 2019-2023 рр., млн жителів

Джерело: складено автором за матеріалом [38]

Починаючи з 2019 року чисельність населення Республіки Індонезії зростала з 266,91 млн жителів. Протягом п'яти років показник чисельності зростав і у 2023 році загальна чисельність населення Індонезії становила приблизно 277,43 мільйона жителів. Однак, незважаючи на збільшення приросту населення, рівень народжуваності повільно знижувався протягом останнього десятиліття. Тим не менш, завдяки кращій економічній ситуації в країні та покращенню умов здоров'я та життя, очікувана тривалість життя при народженні постійно зростала протягом останнього десятиліття, і цей факт також сприяє загальному зростанню населення в Індонезії [38].

На рис. 2.17 представимо динаміку кількості іммігрантів в Індонезії з 1990 по 2020 рік.

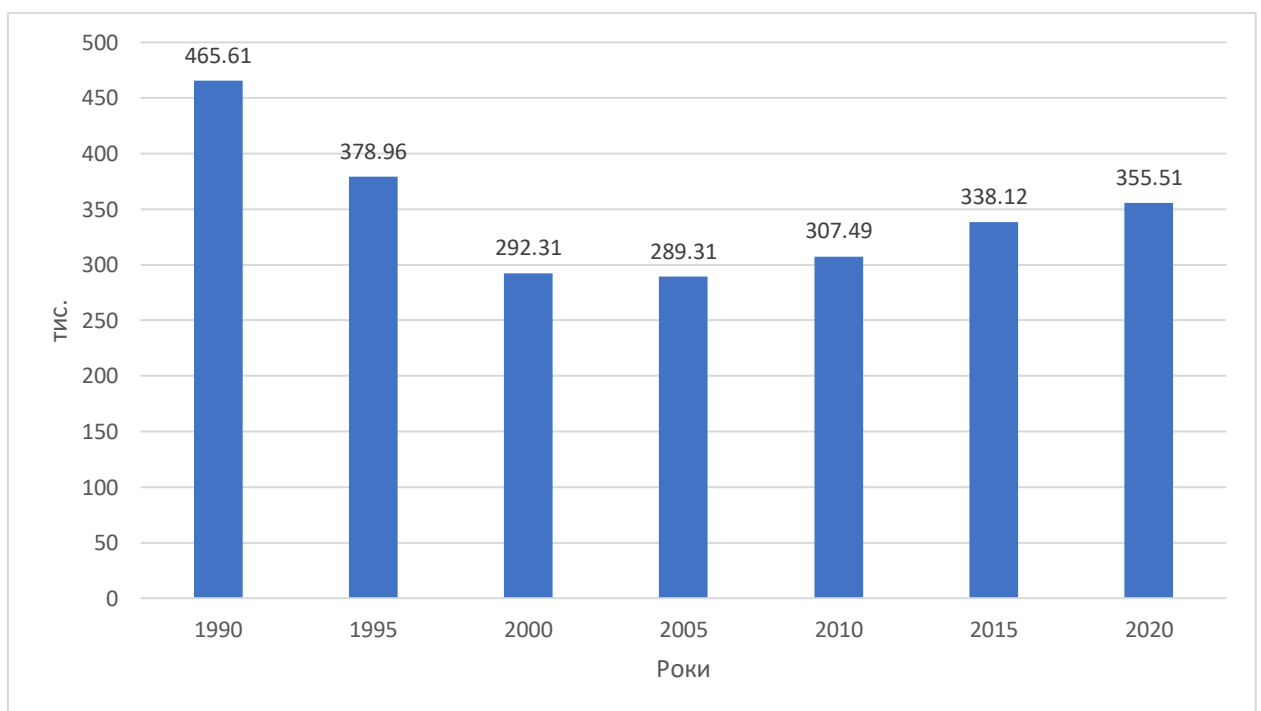

Рис. 2.17. Динаміка кількості іммігрантів в Республіку Індонезії з 1990 по 2020 рік, тис.

Джерело: складено автором за матеріалом [39,40]

У 2020 році в Індонезії проживало приблизно 355,51 тис. іммігрантів. За останні двадцять років можна побачити збільшення іммігрантів на 81,37%. Міжнародні мігранти становили лише 0,1 відсотка від загального населення

Індонезії, і вони в основному походять із країн Східної та Південно-Східної Азії, таких як Китай, Південна Корея, Сінгапур і Таїланд [39,40].

Більшість міграційних потоків з Індонезії характеризується тимчасовою міграцією низькокваліфікованої робочої сили. Більшість цих відтоків не спрямовані на країни ОЕСР, за винятком Японії та Кореї, єдиних двох азіатських країн ОЕСР [41,42].

За останнє десятиліття потоки тимчасової трудової міграції з Індонезії значно скоротилися з 645 тис. громадян у 2008 році до 276,5 тис у 2019 році (-57%). У 2020 році у зв'язку з пандемією COVID-19 кількість працевлаштування індонезійських трудових мігрантів ще більше зменшилася до 113 тис. За останнє десятиліття Малайзія була першим пунктом призначення для індонезійських тимчасових робітників-мігрантів, потім Тайбей, Сінгапур, Гонконг, Саудівська Аравія, Сінгапур та Саудівська Аравія [41,42].

Найбільша частка серед емігрантів з Республіки Індонезії це саме жінки, саме у 2019 році вони становили 70% індонезійських трудових мігрантів, направлених за кордон. Це переважання жінок у міграційних потоках з Індонезії відображається на розподілі професій індонезійських мігрантів у країнах призначення [42,43].

Індонезія у період з 2000-2019 рр. була четвертою країною АСЕАН з найбільшими легальними еміграційними потоками до країн ОЕСР. Однак кількість громадян Індонезії, які мігрують до Японії, значно зросла з 2013 року, потоки зросли на 200% між 2013 і 2019 роками, поступово перевищуючи потоки до інших країн ОЕСР [42,43].

Основна частина міграційних потоків з Індонезії до азіатських країн ОЕСР складається з тимчасової трудової міграції. В Японії значна частка цих потоків тимчасової трудової міграції відбувається в контексті Японської програми підготовки технічних стажерів (ТІТР). Ця програма тимчасової праці дозволяє іноземним трудовим мігрантам працювати на малих і середніх

підприємствах протягом максимум 5 років, протягом яких вони повинні отримати навички. Кількість громадян Індонезії, які беруть участь у ТІТР, зросла в п'ять разів з менш ніж 4 тис. у 2010 році до понад 18 тис. у 2019 році. Більша частка мігрантів з Республіки Індонезії виїжджає по причині пошуку роботи, у таких країнах, як Японія та Південна Корея громадянам Індонезії надають тимчасові візи, які є дозволами на роботу [42,43].

Міжнародна міграція населення є важливою частиною соціально-економічного життя Індонезії. Вона має значний вплив на економічний розвиток, соціальну структуру та міжнародні відносини країни. Ефективне управління міграційними процесами може сприяти покращенню добробуту населення, економічному зростанню та соціальній стабільності.

2.3. Перспективні напрями поглиблення міжнародних економічних відносин Республіки Індонезії

Перспективи розвитку міжнародних економічних відносин Індонезії є дуже реальними завдяки стабільному економічному зростанню, стратегічному географічному положенню, багатим природним ресурсам та сприятливому бізнес-клімату.

Як зазначалось у підрозділі 2.1. обсяг ВВП Республіки Індонезії у 2023 році склав 1371,2 млрд дол. США, протягом декількох років він зростає. У перспективі за проведеним тренд-аналізом ймовірно зростання ВВП до 2027 року. Взагалі то зростання ВВП Індонезії відбулося завдяки прийнятним умовам торгівлі спричиненим експортом сировинних товарів і відновленням приватного споживання [45].

Розвиток міжнародної торгівлі Республіки Індонезії позитивно вплинув на економічний стан країни, а також рівень ВВП. Розширення експортних можливостей надає країні зайняти місце серед інших країн експортерів товарів та послуг. Індонезія продовжуватиме нарощувати експорт сировинних

ресурсів (вугілля, пальмова олія, нафта і газ) та продукції з високою доданою вартістю (електроніка, автомобільні запчастини, текстиль) [46].

На рис. 2.18 представимо прогноз зростання обсягів експорту та імпорту товарів та послуг у 2016-2027 рр.

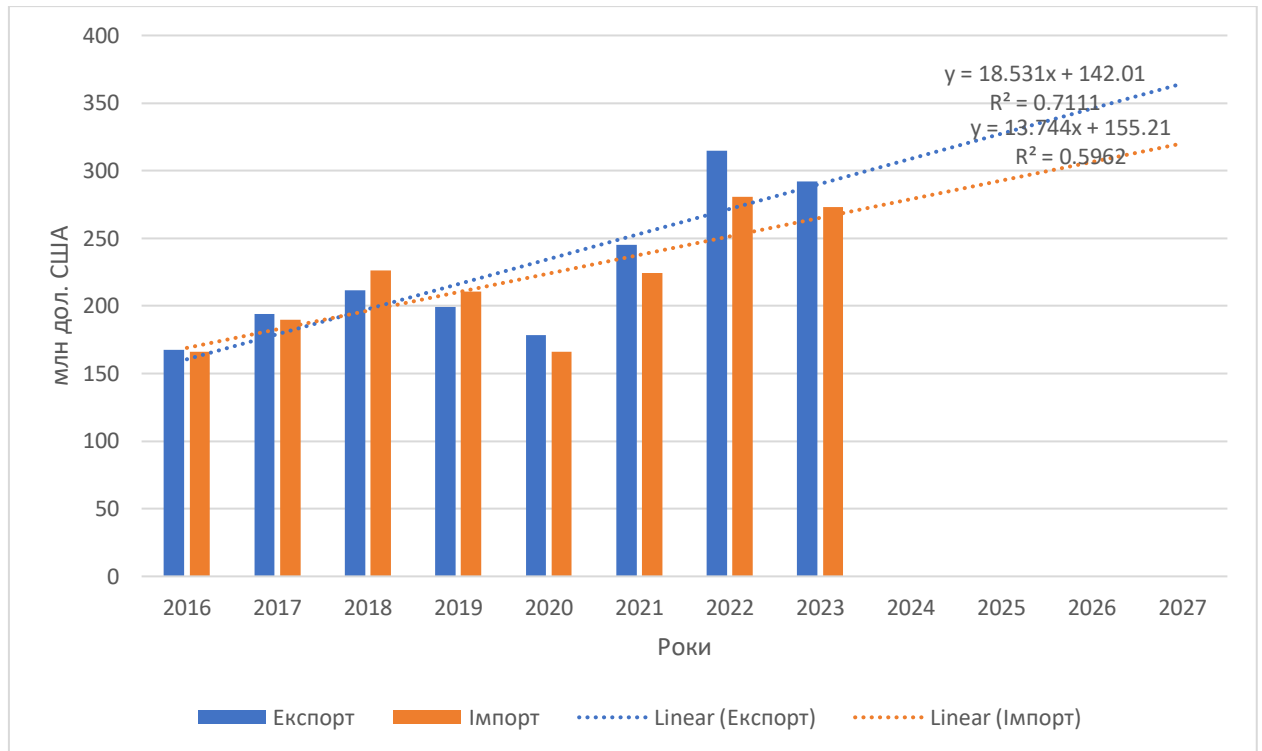

Рис. 2.18 Прогноз зростання обсягів експорту та імпорту товарів та послуг у 2016-2027 рр., млн дол. США

Джерело: складено автором за матеріалом [24,25]

За проведеним тренд-аналізом за даними, що було представлено у підрозділі 2.1. визначено, що можливість зростання міжнародної торгівлі товарами та послугами Республіки Індонезії протягом 4 років буде продовжувати зростати, коефіцієнт апроксимації дорівнює відповідно 0,71 та 0,59.

Торговельна політика Індонезії є сукупністю вільної торгівлі та протекціонізму. Політика Індонезії спрямована до системи багатосторонньої торгівлі та країна є членом Світової організації торгівлі (СОТ) з 1 січня 1995

року, хоча діють значні тарифні та нетарифні торгові бар'єри для захисту місцевої промисловості, бізнесу та захисту інших національних інтересів [47].

Останніми роками політика країни направлена на спрощення введення бізнесу та досягнуто прогресу у спрощенні процедур торгівлі, включаючи подальше впровадження системи «єдиного вікна» та запуск схеми уповноваженого економічного оператора Індонезії [47].

Республіка Індонезія є членом Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН) і підписала Угоду про вільну торгівлю АСЕАН (ЗВТ), яка спрямована на зниження тарифних і нетарифних бар'єрів у торгівлі між державами-членами. Індонезія активно бере участь у регіональних економічних угодах, а саме: RCEP (Регіональне всеосяжне економічне партнерство), що сприяє вільній торгівлі та економічній інтеграції [47].

Уряд Індонезії надає різноманітні довгострокові субсидії та податкові пільги місцевим підприємствам і фермам, намагаючись зробити місцеве сільське господарство, виробництво та трудомісткі галузі більш конкурентоспроможними. Ці різні субсидії або подібні до субсидій захисні заходи впливають на торгівлю з багатьма державами [47].

Згідно з результатами дослідження, яке проведено Міністерством торгівлі за підтримки ARISE+ Indonesia, існує шість потенційних секторів послуг, які Індонезія має і повинна розвивати, а саме: послуги вищої освіти, професійні послуги, послуги морського транспорту, екологічні послуги, комп'ютерні та супутні послуги та ігри та анімаційні послуги [48].

Пріоритети Індонезії в секторах послуг вищої освіти, екологічних послуг, комп'ютерних і пов'язаних з цим послуг, а також ігор та анімаційних послуг полягають у залученні іноземних інвестицій і збільшенні потенціалу вітчизняного бізнесу. Це одна зі стратегій уряду щодо підвищення конкурентоспроможності індонезійських постачальників послуг на міжнародному ринку. Очікується, що іноземні інвестиції, передача знань і

технологій мінімізують розрив у потужностях і якості між індонезійськими постачальниками послуг і розвиненими країнами [48].

Одним з пріоритетних секторів економіки Індонезії є сфера послуг. Розвиток сфери послуг передбачає зміцнення економічної стійкості для якісного зростання з метою збільшення доданої вартості, зайнятості, інвестицій, експорту та економічної конкурентоспроможності [48].

У Стратегічному плані Міністерства торгівлі на 2020-2024 роки однією з цілей є розширення доступу товарів та послуг на міжнародні ринки [48].

Протягом вже багатьох років з переглядом урядом Індонезії політики щодо відкритості країни до іноземних інвестицій приток ПІІ кожного року збільшувався. Певні чинники роблять Індонезію привабливою для іноземних інвестицій, а саме: високий внутрішній попит, стабільна політика, багаті природні ресурси та розумна макроекономічна політика. На позитивне зростання ПІІ Республіки Індонезії вплинули урядові рішення які включають серією пакетів економічної політики, які були впроваджені індонезійським урядом протягом останніх років, головним чином зосередженими на дерегуляції, правоохоронній діяльності та забезпеченні бізнесу, зниженні процентних ставок податків для експортерів, зниженні тарифів на енергоносії для трудомістких галузей, податкові стимули для інвестицій у спеціальні економічні зони та знижені ставки податку на майно, придбане місцевими інвестиційними фондами нерухомості [49].

Згідно з урядовими рішеннями Республіка Індонезія знизила вимоги до мінімального власного капіталу для іноземних інвесторів і скасувала вимогу схвалення кількох бізнес-операцій за участю іноземних інвесторів. З іншого боку, іноземні інвестори стикаються зі складним інвестиційним кліматом в Індонезії через різні чинники, включаючи обмежувальні правила, правову та регулятивну невизначеність, економічний націоналізм, торговий протекціонізм та особисті інтереси. Ці перешкоди створюють значні бар'єри для інвестицій, впливаючи на легкість ведення бізнесу та потенційно

стримуючи приплив іноземного капіталу. Індонезія посідає 61 місце серед 132 економік за Глобальним індексом інновацій 2023 року та 53 місце з 184 країн за Індексом економічної свободи 2023 року [49].

Індонезія дотримується 20-річного плану розвитку, який охоплює період з 2005 по 2025 рік. План сегментований на 5-річні середньострокові плани розвитку, які називаються RPJMN (*Rencana Pembangunan Jangka Menengah Nasional*), кожен з яких містить різний набір пріоритетів розвитку. Поточний план, останній етап 20-річного бачення, спрямований на подальше зміцнення економіки Індонезії шляхом покращення людського капіталу країни та конкурентоспроможності на світовому ринку.

Індонезія успішно завершила головування у G20 у листопаді 2022 року та головувала в АСЕАН у 2023 році, продемонструвавши лідерство у представленні інтересів країн, що розвиваються, і здатність відігравати більш активну та стратегічну роль у співпраці з розвиненими країнами для досягнення стійкого відновлення після пандемії та зміцнюватися серед глобальної невизначеності [50].

У перспективі Республіка Індонезія збільшуватиме інвестиції в розвиток науки, технологій та інновацій для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності. Покращиться розвиток цифрової економіки, включаючи електронну комерцію, фінансові технології (FinTech) та аутсорсинг бізнес-процесів.

Республіка Індонезія має значний потенціал для подальшого розвитку міжнародних економічних відносин завдяки своїм природним ресурсам, великому внутрішньому ринку, стратегічному положенню та активній участі у регіональних і глобальних економічних угодах. Економічні реформи, інвестиції в інфраструктуру та технології, а також забезпечення стабільного політичного та економічного середовища сприятимуть зміцненню позицій Індонезії на міжнародній арені та підвищенню її економічної привабливості.

Висновки до другого розділу

1. Міжнародна торгівля Індонезії товарами та послугами характеризується позитивною динамікою. Індонезія спеціалізується на експорті товарів, про що свідчить перевищення експорту над імпортом товарів. У 2023 році обсяг експорту товарів та послуг склав 2922 млн дол. США, натомість імпорт дорівнювався 273,1 млн дол. США. Головними статтями експорту товарів були мінеральне паливо та нафта, жири та масла тваринного походження, чорні метали тощо. Імпортувала Індонезія такі товари: мінеральне паливо та нафту, ядерні реактори, котли, електричні машини та обладнання тощо. Головними торговельними партнерами є Сінгапур, Китай, Японія, США, Малайзія, Індія тощо.

Міжнародна торгівля послугами Індії за обсягом значно менше торгівлі товарами, у 2023 році експорт послуг склав 33,4 млн дол. США, імпорт 51,3 млн дол. США. Основними торговельними партнерами з торгівлі послугами є Сінгапур, Китай, Японія, Гонконг тощо.

2. Політика Уряду Республіки Індонезії за останні роки націлена на залучення іноземних інвесторів до секторів економіки країни. Відкритість країни надає Індонезії отримання та розвиток виробництв, новітніх технологій збільшення експорту товарів та послуг, покращення конкурентоспроможності країни на світовому ринку. Індонезія залишається одним з найбільших реципієнтів ПІІ в Південно-Східній Азії завдяки своїм природним ресурсам, великому внутрішньому ринку та стратегічному географічному положенню. Обсяг прямих іноземних інвестицій Республіки Індонезії у 22115 млн дол. США.

Стабільне зростання ВВП на рівні 5% на рік робить Індонезію привабливою для інвесторів. Великий внутрішній ринок з населенням 277 мільйонів людей стимулює попит на товари та послуги. Спрощення регуляторного середовища зменшення адміністративних бар'єрів та

покращення правової системи позитивно вплинули на іноземних інвесторів Республіки Індонезії.

3. Перспективи розвитку міжнародних економічних відносин Індонезії передбачають активну інтеграцію країни в глобальну економіку, зусилля щодо диверсифікації експорту та імпорту, залучення іноземних інвестицій, а також участь у регіональних та глобальних економічних угодах. Індонезія розширює експорт товарів та послуг, приєднуючись до світового ринку товарів та послуг. Співробітництво Індонезії з країнами у рамках СОТ, АСЕАН сприяє розширенню вільної торгівлі та економічній інтеграції. Політика Республіки Індонезії щодо притоку іноземних інвестицій спрямована на відкритість та збільшення притоку ПІІ. Пріоритетними секторами для інвестицій є інфраструктура, енергетика, виробництво, сільське господарство, ІТ та фінансові послуги. Активне залучення інвестицій у проекти з відновлюваної енергетики та сталого розвитку. Індонезія активно розвиває свої міжнародні економічні відносини, орієнтуючись на диверсифікацію експорту, залучення іноземних інвестицій, розвиток інфраструктури та технологій.

ВИСНОВКИ

В ході написання кваліфікаційної роботи бакалавра ми дійшли наступних висновків:

1. Розвиток сучасного світу передбачає співробітництво країн у міжнародних економічних відносинах. Країни світу співробітничать між собою для покращення економічного розвитку. Сучасна світова система характеризується розвитком країн за допомогою здійснення міжнародних економічних відносин. Міжнародні економічні відносини являють собою комплекс економічних зв'язків і відносин, які виникають між суб'єктами різних країн у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання товарів і послуг. Сьогодні країни світу відкриті до співробітництва, налагодження зв'язків, розширення торгівлі, інвестиційної співпраці, участі у міжнародному поділі праці тощо. Міжнародні економічні відносини є важливим елементом глобальної економіки, забезпечуючи взаємозв'язок між країнами та сприяючи їхньому економічному розвитку. Міжнародні економічні відносини надають можливість країнам ефективніше використовувати свої ресурси, отримувати доступ до нових технологій, розширювати ринки збуту та забезпечувати економічне зростання і добробут своїх громадян.

2. Міжнародні економічні відносини здійснюються у різних формах, які охоплюють різні аспекти економічної діяльності на глобальному рівні. Формами прояву МEB є: міжнародна торгівля, міжнародна міграція робочої сили, міжнародний рух капіталу, міжнародна передача технологій, міжнародні валютно-фінансові відносини та міжнародна економічна інтеграція. Міжнародна торгівля є найпершою формою МEB, здійснюється вона за допомогою експортно-імпортних операцій. Для кожної країни світу міжнародна торгівля відкриває можливості покращити та розвивати своє виробництво товарів та надання послуг. Міжнародні економічні відносини є багатограними і охоплюють різні аспекти економічної діяльності між

країнами. Вони сприяють глобалізації, економічному зростанню, технологічному розвитку та інтеграції світової економіки. Різні форми прояву МЕВ дозволяють країнам ефективніше використовувати свої ресурси, підвищувати конкурентоспроможність та забезпечувати стабільний економічний розвиток.

3. Міжнародна торгівля Республіки Індонезії товарами та послугами протягом багатьох років характеризується позитивною динамікою. Індонезія спеціалізується на експорті товарів, про що свідчить перевищення експорту над імпортом товарів. Сальдо торговельного балансу Індонезії має позитивне значення. У 2023 році обсяг експорту товарів та послуг склав 2922 млн дол. США, натомість імпорт дорівнювався 273,1 млн дол. США. Головними статтями експорту товарів були мінеральне паливо та нафта, жири та масла тваринного походження, чорні метали тощо. Імпортувала Індонезія такі товари як: мінеральне паливо та нафту, ядерні реактори, котли, електричні машини та обладнання тощо. Головними торговельними партнерами Індонезії є Сінгапур, Китай, Японія, США, Малайзія, Індія тощо.

Міжнародна торгівля послугами Індії за обсягом значно менше торгівлі товарами, у 2023 році експорт послуг склав 33,4 млн дол. США, імпорт 51,3 млн дол. США. Індонезія більше імпорту послуг ніж експортує. Основними торговельними партнерами з торгівлі послугами є Сінгапур, Китай, Японія, Гонконг, Індія, Франція тощо. У структурі експорту послуг переважають подорожі, інші бізнес послуги, транспортування, комп'ютерні та інформаційні послуги. Імпортує Індонезія транспортні послуги, інші бізнес послуги, туристичні послуги, комп'ютерні та інформаційні послуги тощо.

4. Урядова політика Республіки Індонезії змінила політику закритої економіки на відкриту для іноземних інвестицій. Для іноземних інвесторів надаються економічні пільги для залучення ПІІ до галузей Індонезії. Відкритість Індонезії до ПІІ надає можливість отримання та розвитку виробництв, новітніх технологій збільшення експорту товарів та послуг,

покращення конкурентоспроможності країни на світовому ринку. За останні роки надходження ПП до Індонезії відзначалось позитивною динамікою. Обсяг ПП до Індонезії у 2022 році склав 22115 млн дол. США. Серед країн Південно-Східної Азії Індонезія залишається одним з найбільших реципієнтів ПП завдяки своїм природним ресурсам, великому внутрішньому ринку та стратегічному географічному положенню. Міграція населення Республіки Індонезії є важливим аспектом соціально-економічного розвитку країни. Вона має як позитивні, так і негативні наслідки, що вимагає відповідної уваги з боку уряду та суспільства. Політика підтримки мігрантів, створення робочих місць та розвиток внутрішніх регіонів є ключовими напрямками для забезпечення стабільного і сталого розвитку Індонезії.

5. Перспективні напрями розвитку міжнародних економічних відносин Республіки Індонезії відображають зусилля країни щодо зміцнення свого економічного становища на глобальній арені. Основні тенденції розвитку МЕН Республіки Індонезії включають диверсифікацію експорту, залучення іноземних інвестицій, розвиток цифрової економіки, участь у регіональних і глобальних економічних угодах та інші важливі напрями. Політика Уряду направлена на покращення умов для розширення виробництва та диверсифікацію експорту. За проведеним тренд-аналізом обсягу міжнародної торгівлі визначено, що протягом чотирьох років торгівля буде зростати, коефіцієнт апроксимації дорівнює 0,71 та 0,59.

Багато уваги приділяється розвитку сфери послуг, а саме: логістиці, розвитку інфраструктури, туризму, транспорту тощо. Уряд проводить політику лібералізації, спрощуючи умови ведення бізнесу та зменшуючи бюрократію. Запроваджуються нові економічні зони та індустріальні парки для залучення інвесторів. Індонезія демонструє динамічний розвиток міжнародних економічних відносин, спрямованих на диверсифікацію економіки, залучення інвестицій, розвиток цифрової економіки та участь у глобальних і регіональних економічних угодах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Khomutenko L. I. International Economic Relations : study guide / L. I. Khomutenko, M. D. Domashenko, A. V. Havrylina. – Sumy : Sumy State University, 2020. 213 p.
2. An Introduction to International Economic Relations / Edited by Yuriy Kozak, Temur Shengelia Tbilisi : Publishing House « Universal», 2014. 224 p.
3. Міжнародні економічні відносини: підручник / За редакцією А. П. Голікова, О. А. Довгаль. URL: <https://international-relations-tourism.karazin.ua/themes/irtb/resources/d41e84517cfd25b5ad61025384ff017.pdf>
4. Світове господарство і міжнародні економічні відносини [Електронний ресурс] : навчальний посібник / С. В. Бестужева, В. А. Вовк, В. О. Козуб та ін. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/23849/1/2020%20-%20%D0%B7%D0%B0%20%D1%80%D0%B5%D0%B4%20%D0%A8%D1%82%D0%B0%D0%BB%D1%8C%20%D0%A2%20%D0%92.pdf>
5. Сидоров О. А., Фісуненко Н. О., Альошина Т. В. С 34 Світова економіка та міжнародні економічні відносини: підручник. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/10961/1/%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2.pdf>
6. Комарницький І.Ф. Економічна теорія: навчальний посібник. URL: <https://buklib.net/books/21860/>

7. Пушкар, Т. А. Конспект лекцій з дисципліни «Міжнародні економічні відносини». URL: <https://eprints.kname.edu.ua/39274/1/%282014%20%D0%BF%D0%B5%D1%87.%20199%20%D0%9B%20%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%20%D0%9C%D0%95%D0%92%29.pdf>
8. Козак В.В., Пайкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. URL: <https://buklib.net/books/21990/>
9. Міжнародні економічні відносини: підручник / за ред. д. е. н., професора А. І. Крисоватого, д.е.н., професора Р. Є. Зварича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 660 с
10. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник. URL: https://pidru4niki.com/84600/ekonomika/svitove_gospodarstvo_mizhnarodni_ekonomichni_vidnosini_osnovni_risi_harakteristiki
11. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник / Колектив авторів; за редакцією С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/30f5ee6f-7f5d-48f0-ab42-8f087df4b81c/content>
12. International (Global) Trade: Defenition, Benefits, Crsticisms. URL: <https://www.investopedia.com/insights/what-is-international-trade/>
13. Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навчальний посібник / Л. І. Григорова-Беренда, М. В. Шуба. – 2-ге вид., випр., перероб. і доп. URL: <https://ekhnuir.karazin.ua/server/api/core/bitstreams/88747234-839d-4ff3-818a-d1d0754ab906/content>
14. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія: політекономія, мікроекономіка, макроекономіка. URL: https://pidru4niki.com/1373112038108/politekonomiya/mizhnarodniy_ruh_kapitalu_u_sut_prichini_formi_vivezennya_kapitalu

15. Чепинога В. Економічна теорія: підручник. URL: https://pidru4niki.com/1163101839869/politekonomiya/mizhnarodniy_ruh_kapital iv
16. Oecd-ilibrary. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/finance-and-investment/foreign-direct-investment-fdi/indicator-group/english_9a523b18-en
17. What is a Portfolio Investment? URL: <https://www.vintti.com/blog/what-is-a-portfolio-investment/>
18. Inna Tomashuk, Vasyl Baldynyuk International labor migration in the context of geo-economic transformation. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/threeseas/article/view/1651/1669>
19. Harm-Jan Steenhuis, Erik J. de Bruijn International technology transfer: building theory from a multiple case-study in the aircraft industry. URL: <https://ris.utwente.nl/ws/portalfiles/portal/5534102/international.pdf>
20. International monetary and financial system. URL: <https://www.geld-und-geldpolitik.de/en/international-monetary-and-financial-system-chapter-7.html>
21. The worldbank in Indonesia. URL: <https://www.worldbank.org/en/country/indonesia/overview>
22. Indonesia: Gross domestic product (GDP) in current prices from 1989 to 2029. URL: <https://www.statista.com/statistics/320142/gross-domestic-product-gdp-in-indonesia/>
23. Indonesia Foreign Trade: Developments of Foreign Trade with Main Partners. URL: <https://info.ceicdata.com/indonesia-foreign-trade-developments-of-foreign-trade-with-main-partners>
24. The Trade map. URL: https://www.trademap.org/Country_SelProductCountry_TS.aspx?nvpm=5%7c360%7c%7c%7c%7cTOTAL%7c%7c%7c2%7c1%7c1%7c2%7c2%7c1%7c2%7c1%7c1%7c1
25. Foreign trade figures of Indonesia. URL: <https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/indonesia/trade-profile>

26. Indonesia export data. URL: <https://www.tradeimex.in/indonesia-export>
 27. OEC Indonesia. URL: <https://oec.world/en/profile/country/idn>
 28. Indonesia - Trade In Services (% Of GDP). URL: <https://tradingeconomics.com/indonesia/trade-in-services-percent-of-gdp-wb-data.html>
 29. Building together trade in services for the welfare of Indonesian people. URL: <https://ariseplus-indonesia.org/en/activities/perspectives/building-together-trade-in-services-for-the-welfare-of-indonesian-people.html>
 30. WTO. URL: https://stats.wto.org/dashboard/services_en.html
 31. Indonesia GDP Growth Rate 1960-2024. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/IDN/indonesia/gdp-growth-rate>
 32. ASEAN Stats Data Portal. URL: <https://data.aseanstats.org/indicator/FDI.AMS.TOT.INF>
 33. Foreign direct investment, net inflows (% of GDP) – Indonesia. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>
 34. ASEAN Investment Report 2023. URL: <https://asean.org/wp-content/uploads/2023/12/AIR-Special-2023.pdf>
 35. ASEAN Investment Report 2022. URL: <http://aadcp2.org/wp-content/uploads/AIR2022-web.pdf>
 36. United States Trade Representative. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/southeast-asia-pacific/indonesia>
 37. Opening Indonesia to FDI. URL: <https://thedocs.worldbank.org/en/doc/fb5ac586eeb2ad18456846807da7dfd6-0430012021/related/Opening-Indonesia-to-FDI-Final-WEB.pdf>
 38. Indonesia: Total population from 2019 to 2029. URL: <https://www.statista.com/statistics/294100/total-population-of-indonesia/>
-

39. Number of immigrants in Indonesia from 1990 to 2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/697757/indonesia-number-of-immigrants/>
 40. World migration report URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2020-interactive/>
 41. Indonesia Net Migration Rate 1950-2024. URL: <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/IDN/indonesia/net-migration>
 42. Number of Indonesian emigrants and their socio-demographic characteristics. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/d4041d86-en/index.html?itemId=/content/component/d4041d86-en#section-d1e2347>
 43. Recent trends in emigration from Indonesia. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/f12f95cd-en/index.html?itemId=/content/component/f12f95cd-en>
 44. Indonesia: Decent work for Indonesian migrant workers. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/wcms_366945.pdf
 45. The Invisible Toll of COVID-19 on Learning. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/e276a12e-4a4c-4429-812f-fd14f77337c5/content>
 46. Indonesian Trade Office. URL: <https://representative.kemendag.go.id/about>
 47. Indonesia: Market Profile. URL: <https://research.hktdc.com/en/article/MzU3OTQxMTQ2>
 48. Building Together Trade in Services for the Welfare of Indonesian People. URL: <https://ariseplus-indonesia.org/en/activities/perspectives/building-together-trade-in-services-for-the-welfare-of-indonesian-people.html>
 49. Indonesia: Investing in Indonesia. URL: <https://www.tradeclub.stanbicbank.com/portal/en/market-potential/indonesia/investment>
 50. 2023 Investment Climate Statements: Indonesia. URL: <https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/indonesia/>
-

51. Кваліфікаційна робота : методичні рекомендації до виконання для студентів спеціальності «Міжнародні економічні відносини»; перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / уклад. Л. І. Григорова-Беренда, Н. А. Казакова, С. А. Касьян, Н. В. Непрядкіна, О. В. Ханова (5-те вид., перероб. і доп.). – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 38 с.
